

ΟΔΗΓΟΣ “ΕΝΕΡΓΟΣ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑΣ”

*“Ενεργοί Αποτροπείς και Ενεργοί Παρατηρητές:
Προλαμβάνοντας την Έμφυλη Βία στη ζωή των
νέων”*

Φορέας Υλοποίησης:

Εταίροι:

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός και ανάλυση έργου

1.2 Παρουσίαση ομάδων- στόχου

2. Μαθησιακές ανάγκες ανά ομάδα-στόχο

2.1 Αντικείμενο και στόχοι Έρευνας

2.2 Μέθοδος δειγματοληψίας

2.3 Το ερευνητικό Εργαλείο

2.4 Χρόνος διεξαγωγής της Έρευνας και τρόπος Συλλογής Δεδομένων

2.5 Αποτελέσματα της Έρευνας

2.6 Συμπεράσματα - Μαθησιακές Ανάγκες Νέων

3. Θεωρητικό Υπόβαθρο

3.1 Τύποι και Μορφές Έμφυλης Βίας

3.2 Οι «κύκλοι» της Έμφυλης βίας

3.3 Αξίες Κοινότητας: Κατανοώντας την έμφυλη βία από την οπτική του δράστη (ανάγκες και κενά κοινωνικής και ψυχολογικής ανάπτυξης)

3.4 Παράγοντες προστασίας και αποτροπή μετεξέλιξης ατόμων υψηλού ρίσκου σε δράστες

4. Βασικές Αρχές του «Ενεργού Αποτροπέα»

4.1 «Ενεργός Αποτροπέας»: Ορισμός και Αξίες

4.2 «Ενεργοποιώντας» τον «Ενεργό Αποτροπέα»

4.2.α Αναγνώριση παραγόντων κινδύνου βιαιοπραγίας και προειδοποιητικών σημαδιών συμπεριφοράς

4.2.β Προσέγγιση ατόμων που εμφανίζουν σημάδια βίαιης συμπεριφοράς

4.2.γ Στρατηγικές για αποτελεσματική παρέμβαση και προσφορά υποστήριξης

i) Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (PBS)

ii) Εκπαίδευση των Κοινωνικών Δεξιοτήτων (SST)

iii) Αρχές Διαπαιδαγώγησης

4.2.δ Μέθοδοι συμπεριφορικής θεραπείας

i) Γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία (CBT)

ii) Λειτουργική οικογενειακή θεραπεία (FFT)

iii) Διαλεκτική συμπεριφορική θεραπεία (DBT)

4.3 Υποστηρικτικές Δομές

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Σκοπός και ανάλυση του Έργου

Ανάγκες και στόχοι

Σύμφωνα με την ΓΓΟΠΙΦ (23ο Ενημερωτικό σημείωμα) σημαντική διάσταση του φαινομένου της έμφυλης βίας είναι η δυσκολία εκτίμησης της έκτασής του, λόγω ανεπαρκούς αναφοράς των περιστατικών. Συχνά εκδηλώσεις έμφυλης βίας δεν αναγνωρίζονται ως κατακριτέες ή αξιόποινες πράξεις εξαιτίας ισχυρά παγιωμένων κοινωνικών στερεοτύπων (Γλυνιαδάκη, Κυριαζή & Μουρτζάκη, 2018), ή αναγνωρίζονται χωρίς να καταγγέλλονται λόγω ισχυρών πεποιθήσεων σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η αποτελεσματική αντιμετώπιση και πρόληψη του φαινομένου.

Επίσης, πρωτοβουλίες με στόχο την κατάρτιση αλλά και την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε θέματα έμφυλης βίας μεταξύ εφήβων & νέων είναι εξαιρετικά περιορισμένες (1,2,3), ενώ παρεμβάσεις που να επιστρατεύουν γονείς ή κοινωνικούς λειτουργούς στην πρόληψη της έμφυλης βίας είναι μηδαμινές. Ακόμη, οι παρεμβάσεις που επικεντρώνονται στους δράστες ως στρατηγική πρόληψης της έμφυλης βίας είναι ελάχιστες (4), ενώ οι ομάδες υψηλού κινδύνου να μετεξελιχθούν σε δράστες, όπως για παράδειγμα έφηβοι και νέοι με ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας ή/και αντικοινωνική συμπεριφορά, απουσιάζουν ολοκληρωτικά από το σχεδιασμό της στρατηγικής και των δράσεων πρόληψης της βίας με βάση το φύλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν έργο στοχεύει να εισαγάγει πρακτικές που αξιοποιούν την άμεση συμμετοχή της κοινότητας ως καινοτόμο και απαραίτητο στοιχείο πρόληψης της έμφυλης βίας, για να καλύψει τις παρακάτω ανάγκες:

1. Την ανάγκη καταπολέμησης των αιτιών που οδηγούν σε απόκρυψη και μη αναφορά περιστατικών έμφυλης βίας από μάρτυρες περιστατικών.
2. Την ανάγκη ενίσχυσης πρωτοβουλιών για την πρωτογενή πρόληψη της έμφυλης βίας, καθώς και διεύρυνσής τους με την προσθήκη νέων αποτελεσματικότερων προσεγγίσεων που να εστιάζουν στις πρώιμες μορφές της έμφυλης βίας και των εκδηλώσεων της στις νεαρές ηλικίες.
3. Την ανάγκη σχετικής κατάρτισης και ενίσχυσης δεξιοτήτων ατόμων με καταλυτικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση της κοινωνίας ενάντια στην έμφυλη βία, δηλαδή παρόχους υπηρεσιών εκπαίδευσης, ενδυνάμωσης και κοινωνικής στήριξης των νέων (εκπαιδευτικοί, επαγγελματίες του τομέα της νεολαίας, κοινωνικοί λειτουργοί)
4. Ανάγκη αναγνώρισης του ρόλου της κοινότητας στη διαιώνιση της έμφυλης βίας, αλλά και της ανάδειξης και αξιοποίησης του δυναμικού της κοινότητας στην πρόληψη της έμφυλης βίας και την προστασία έναντι των εκδηλώσεών της

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δράσεις

Οι Δράσεις του Έργου κατανέμονται σε δύο ευρύτερες ομάδες: i) τις δράσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα, καθώς και ii) τις δράσεις που εντάσσονται σε μια ευρεία καμπάνια ευαισθητοποίησης

Δράσεις Εκπαιδευτικού χαρακτήρα

Οι δράσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα αποσκοπούν στην παροχή των κατάλληλων εκπαιδευτικών εφοδίων στους ωφελούμενους ώστε να δρουν ως «ενεργοί αποτροπείς», δηλαδή να παρεμβαίνουν έγκαιρα για την ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη νέων που εμφανίζουν βίαιη συμπεριφορά, και ως «ενεργοί παρατηρητές», δηλαδή να μπορούν να αποτρέπουν αποτελεσματικά και με ασφάλεια περιστατικά έμφυλης βίας.

Οι δράσεις αυτής της ομάδας περιλαμβάνουν:

- α) Διερεύνηση των γνώσεων ανά ομάδα-στόχο όσον αφορά βασικές γνώσεις για την Έμφυλη Βία,
- β) Δημιουργία Εκπαιδευτικών Οδηγών για την προσέγγιση του “Ενεργού Παρατηρητή” και του “Ενεργού Αποτροπέα” που θα χρησιμεύσουν ως εκπαιδευτικό υλικό,
- γ) Υλοποίηση εκπαιδευτικών εργαστηρίων για κάθε ομάδα-στόχο, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της κάθε μιας, οργανωμένων στους δύο κεντρικούς άξονες του Έργου, ήτοι την προσέγγιση του “Ενεργού Παρατηρητή” και του “Ενεργού Αποτροπέα”.

Καμπάνια Ευαισθητοποίησης

Η καμπάνια ευαισθητοποίησης περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

α) Συλλογή μαρτυριών/blog stories: Ανοιχτή πρόσκληση για την ανώνυμη υποβολή μαρτυριών υπό τη μορφή BlogStories από νέους ανθρώπους (15-26 ετών) από περιστατικά έμφυλης βίας, στα οποία είτε υπήρξαν μάρτυρες/υπέπεσαν στην αντίληψή τους, είτε βίωσαν οι ίδιοι. Οι ιστορίες που συλλέχθηκαν αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης και κίνητρο ενεργοποίησης των νέων για τη συμμετοχή τους στις δράσεις της καμπάνιας.

β) Διαγωνισμός & Εκθέσεις Φωτογραφίας: Τη δεύτερη δράση της καμπάνιας αποτελεί η προκήρυξη διαγωνισμού φωτογραφίας που προσκαλεί νέους από όλη την Ελλάδα να καταγράψουν τον τρόπο που βλέπουν οι ίδιοι την έμφυλη βία και τις συνέπειές τους. Οι δύο καλύτερες φωτογραφίες, που θα αναδειχθούν μέσω ανοιχτής στο κοινό διαδικτυακής ψηφοφορίας, θα λάβουν χρηματικό έπαθλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.2 Παρουσίαση ομάδων-στόχου

Το Έργο εστιάζει σε ειδικές πτυχές του πολύπλευρου φαινομένου της έμφυλης βίας και συγκεκριμένα στην έμφυλη βία στην εφηβεία και τη νεαρή ενήλικη ζωή που λαμβάνει χώρα στο χώρο του Σχολείου και του Πανεπιστημίου, σε όλες τις σχετικές εκφάνσεις (λεκτική, ψυχολογική, συναισθηματική, σωματική, σεξουαλική, διαδικτυακή). Παράλληλα, οι δράσεις του Έργου φιλοδοξούν να ενισχύσουν παρεμβάσεις πρόληψης της έμφυλης βίας και όχι αντιμετώπισης των συνεπειών της.

Δεδομένων των παραπάνω, οι ομάδες-στόχο του έργου διαμορφώνονται ως εξής:

A) Απώτερες ομάδες-στόχου (δηλαδή οι τελικοί αποδέκτες των ωφελειών των παρεμβάσεων πρόληψης που προτείνει το Έργο)

I. Νέοι (15-26 ετών) με υψηλό κίνδυνο να υποστούν μορφές έμφυλης βίας

II. Νέοι (15-26 ετών) με υψηλό κίνδυνο να εξελιχθούν σε δράστες έμφυλης βίας

B) Καταλυτικές ομάδες-στόχου (δηλαδή οι ομάδες στις οποίες απευθύνονται άμεσα οι δράσεις του Έργου, και των οποίων η εμπλοκή και συνεισφορά είναι απολύτως απαραίτητες για να μπορέσουν οι παρεμβάσεις πρόληψης που προτείνει το Έργο να ωφελήσουν ουσιαστικά τις απώτερες ομάδες-στόχου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Ομάδες σε «θέσεις-κλειδιά» για να δρουν ως «Ενεργοί Αποτροπείς» και «Ενεργοί Παρατηρητές» (ήτοι άτομα σε θέσεις που τους επιτρέπουν να έχουν πρόσβαση στο υπόβαθρο και το οικογενειακό ιστορικό εφήβων και νεαρών ενηλίκων, να παρατηρούν όχι απλά μεμονωμένες συμπεριφορές, αλλά την εξέλιξη αυτών στο χρόνο και να έχουν δύναμη επιρροής στα κίνητρα και τη συμπεριφορά εφήβων και νεαρών ενηλίκων λόγω της θέσης τους):

- i. Εκπαιδευτικοί
- ii. Επαγγελματίες του τομέα της νεολαίας (youth workers)
- iii. Κοινωνικοί λειτουργοί

II. Ειδικές ομάδες του πληθυσμού με δυναμικό δράσης ως «Ενεργοί Αποτροπείς» ή «Ενεργοί Παρατηρητές», (ήτοι άτομα από τον στενό κοινωνικό κύκλο εφήβων και νεαρών ενηλίκων [δυσνητικών] δραστήων ή θυμάτων, που μπορούν να παρατηρούν την εξέλιξη συμπεριφορών τους, και να έχουν επιρροή στα κίνητρα και τη συμπεριφορά τους λόγω της ιδιότητάς τους):

- i. Γονείς
- ii. Ομάδες συνομηλίκων (15-26 ετών)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

2.1 Αντικείμενο και στόχοι Έρευνας

Η διεξαγωγή της έρευνας αποσκοπεί στη διερεύνηση και επεξεργασία των μαθησιακών αναγκών ανά ομάδα στόχο που αποτελέσουν τη βάση της εκπόνησης του εκπαιδευτικού υλικού και των δράσεων του Έργου με σκοπό την ανάπτυξη και ενίσχυση των απαραίτητων δεξιοτήτων στους ωφελουμένους για να μπορούν να δρουν αποτελεσματικά ως «Ενεργοί αποτροπείς» και «Ενεργοί Παρατηρητές».

Πιο συγκεκριμένα, η ανάλυση των μαθησιακών αναγκών στηρίζεται στους ακόλουθους άξονες:

1. «Ενεργοί Αποτροπείς»: Προσδιορισμός αναγκών σχετικά με:
 - την καλλιέργεια γνώσεων/δεξιοτήτων αναγνώρισης προειδοποιητικών ενδείξεων επιθετικότητας,
 - την κατανόηση παραγόντων και συνθηκών κινδύνου για την εκδήλωση επιθετικότητας,
 - τις ικανότητες προσέγγισης ατόμων που εμφανίζουν σημάδια βίαιης συμπεριφοράς
 - τις γνώσεις μέσων, φορέων και πρωτοβουλιών παροχής υποστήριξης σε άτομα υψηλού κινδύνου βιαιοπραγίας.
2. «Ενεργοί Παρατηρητές»: Προσδιορισμός αναγκών ως προς:
 - τις γνώσεις/δεξιότητες αναγνώρισης περιστατικών και μορφών Έμφυλης Βίας,
 - την καταπολέμηση διστακτικότητας και των εμποδίων ενεργού παρέμβασης,
 - τις γνώσεις/δεξιότητες κατάλληλων τρόπων παρέμβασης και
 - τις γνώσεις μέσων, φορέων και πρωτοβουλιών παροχής υποστήριξης σε θύματα βίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

2.2. Μέθοδος δειγματοληψίας

Η επιλογή του δείγματος της κάθε ομάδας- στόχου έγινε με τυχαία δειγματοληψία. Οφείλουμε όμως να επισημάνουμε ότι τα συμπεράσματα, τα οποία ακολουθούν, δεν μπορούν να γενικευτούν στον ειδικό αυτό πληθυσμό, καθώς το δείγμα έχει περιορισμένη αντιπροσωπευτικότητα (αριθμητικά, γεωγραφικά και σύμφωνα με την ακολουθούμενη μέθοδο δειγματοληψίας).

2.3. Το ερευνητικό Εργαλείο

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, καταρτίστηκαν ξεχωριστά ερωτηματολόγια για την κάθε ομάδα στόχου και απεστάλησαν ηλεκτρονικά. Για την ανάπτυξη και την αποστολή των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκε το google forms καθώς αποτελεί μία απλή και αποτελεσματική μέθοδο μαζικής αποστολής ερωτηματολογίου, διασφάλισης ανώνυμων απαντήσεων και ασφαλούς συλλογής των δεδομένων.

Τα ερωτηματολόγια δομήθηκαν με τέτοιο τρόπο προκειμένου να διευκολυνθεί η εξέταση συγκεκριμένων μαθησιακών αναγκών ανά ομάδα-στόχο (α. νέοι β. γονείς γ. εκπαιδευτικοί δ. κοινωνικοί λειτουργοί ε. youth workers). Οι επιμέρους ερωτήσεις είναι προσαρμοσμένες στην κάθε ομάδα στόχο, αλλά η δομή, η λογική και τα αντικείμενα υπό διερεύνηση είναι κοινά για όλα τα ερωτηματολόγια. Συγκεκριμένα, τα αντικείμενα υπό διερεύνηση ήταν τα εξής: Γνώσεις μορφών έμφυλης βίας, Αναγνώριση περιστατικών έμφυλης βίας, Κατανόηση αιτιών και συνεπειών έμφυλης βίας, Αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας με ασφαλή και αποτελεσματικό τρόπο, Γνώση υποστηρικτικών δομών, Αυτοαξιολόγηση δεξιοτήτων & αυτοαναφερόμενες εκπαιδευτικές ανάγκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

2.4 Χρόνος διεξαγωγής της Έρευνας και τρόπος Συλλογής Δεδομένων

Η έρευνα ξεκίνησε από τον Ιούνιο του 2022, μέσα από τη διάχυση των ερωτηματολογίων προς τις ομάδες στόχου και η ασφαλής συλλογή των δεδομένων επιτεύχθηκε μέσα από την αξιοποίηση του google forms που χρησιμοποιήθηκε για την ανάπτυξη και τη διάχυση των ερωτηματολογίων, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

2.5 Αποτελέσματα της Έρευνας

Την ολοκλήρωση της συλλογής των δεδομένων για όλες τις ομάδες- στόχους ακολούθησε η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά ομάδα-στόχο από τον αντίστοιχο εταίρο, μέσα από την αξιοποίηση μεθόδων περιγραφικής στατιστικής. Βάσει των αποτελεσμάτων αυτών εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν οι πιθανότερες μαθησιακές ανάγκες κάθε ομάδας αναφορικά με καίριες πλευρές της Έμφυλης Βίας: α) γνώση βασικών τύπων και μορφών β) κατανόηση γενεσιουργών αιτιών, συντελεστικών παραγόντων και συνεπειών της Έμφυλης βίας γ) ικανότητα αναγνώρισης συμπεριφορών που να καταδεικνύουν ότι κάποιο άτομο υφίσταται ή διαπράττει Έμφυλη βία δ) ικανότητες αποτελεσματικής και ασφαλούς αντίδρασης σε περιστατικά έμφυλης βίας ε) γνώση υποστηρικτικών δομών και φορέων.

Αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων των ερευνών παρουσιάζεται στα Παραρτήματα, στο τέλος του Οδηγού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

2.6 Συμπεράσματα – Μαθησιακές Ανάγκες ανά ομάδα-στόχο

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα σχετικά με τις γνώσεις και τις μαθησιακές ανάγκες των νέων όσον αφορά τις ακόλουθες πτυχές που σχετίζονται με την Έμφυλη Βία:

- Προσωπικά στοιχεία
- Γνώση Μορφών Έμφυλης Βίας
- Αναγνώριση Περιστατικών Έμφυλης Βίας
- Κατανόηση αιτιών και συνεπειών Έμφυλης βίας
- Αντιμετώπιση Περιστατικών Έμφυλης Βίας
- Γνώση Υποστηρικτικών Δομών
- Εκπαιδευτικές Ανάγκες

Προσωπικά στοιχεία

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, οι γυναίκες φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε θέματα έμφυλης βίας καθώς αποτελούν την πλειοψηφία του δείγματος σε όλες τις ομάδες στόχου. Μια αιτία που μπορεί να κρύβεται πίσω από την τάση αυτή είναι το ότι οι άνδρες μπορεί να μην αισθάνονται ότι επηρεάζονται άμεσα από τη βία με βάση το φύλο και ως εκ τούτου να μην τη θεωρούν ως προτεραιότητα ή ως σχετική με τη ζωή τους. Επίσης, μπορεί να αισθάνονται άβολα να συζητούν για το θέμα αυτό εξαιτίας κοινωνικών προσδοκιών και στερεοτύπων για το τι εστί ανδρισμός ή εξαιτίας ενός ενδόμυχου φόβου ανακάλυψης ότι και οι ίδιοι έχουν συνεισφέρει στη διαίωνιση του φαινομένου.

Σε κάθε περίπτωση, αξίζει να διερευνηθούν παραπάνω οι λόγοι του μειωμένου ενδιαφέροντος των ανδρών, καθώς η κατανόησή τους θα οδηγούσε στην ανάπτυξη αποτελεσματικότερων πρωτοβουλιών ευαισθητοποίησης, αλλά και εκπαιδευτικών πρακτικών για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας με βάση το φύλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

Γνώση Μορφών Έμφυλης Βίας

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα σχετικά με τις μορφές έμφυλης βίας, οι κοινωνικοί λειτουργοί ερωτηθέντες απάντησαν ως πιο διαδεδομένες μορφές έμφυλης βίας, τη σωματική, την σεξουαλική, την ψυχολογική, και τη λεκτική, ενώ ως λιγότερο τη επαγγελματική και τη διαδικτυακή, με τους εκπαιδευτικούς ερωτηθέντες να συγκλίνουν στα ίδια αποτελέσματα. Ωστόσο σε αυτήν την κατηγορία εντοπίστηκε σύγχυση μεταξύ των όρων «τύποι» και «μορφές» έμφυλης βίας, για αυτόν τον λόγο πρέπει να υπάρξει διασαφήνιση καθώς και κατανόηση των μορφών, της συχνότητας και των επιπτώσεων της Οικονομικής και Διαδικτυακής βίας, με βάση το φύλο. Επιπλέον, στην κατηγορία των youth workers εντοπίστηκε ένα κενό στη γνώση λιγότερο συζητημένων μορφών βίας, υπό το πλαίσιο της γενικής κατηγορίας της οικονομικής βίας καθώς και μορφών βίας που δεν επιφέρουν άμεσα σωματικά ή ψυχικά συμπτώματα στο θύμα. Κλείνοντας, στην κατηγορία των γονέων ερωτηθέντων, η σωματική και η σεξουαλική βία αποτελούν τις πιο εμφανείς μορφές έμφυλης βίας, καθώς και η σεξουαλική παρενόχληση, ο βιασμός και η σωματική κακοποίηση θεωρούνται και οι κύριες μορφές αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

Αναγνώριση Περιστατικών Έμφυλης Βίας

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα των ερωτηματολογίων σχετικά με την αναγνώριση περιστατικών έμφυλης βίας, οι γονείς αποφάνθηκαν πως η νευρική αποτέλεσε το κυριότερο χαρακτηριστικό για την αναγνώριση αυτή. Στον αντίποδα, ενδείξεις που φαίνεται να αναγνωρίζουν οι γονείς στα παιδιά τους, ως πιθανές στην εκδήλωση βίας είναι οι επιθετικές και οι ευερέθιστες τάσεις καθώς και η ακράδαντη πεποίθηση σε στερεότυπα για τους ρόλους των φύλων. Αντίθετα, οι κοινωνικοί λειτουργοί ερωτηθέντες ανέφεραν πως συμπεριφορές που συνδέονται με την κοινωνική απόσυρση και απομόνωση, τις ανεξήγητες αλλαγές στην συμπεριφορά και την απροσδόκητη επιθετικότητα μπορεί να θεωρηθούν ως ενδείξεις ότι κάποιος είναι θύμα έμφυλης βίας. Ενώ αντίθετα, η αντικοινωνική συμπεριφορά, η χρήση επιθετικής γλώσσας θεωρήθηκαν ως ενδείξεις ότι κάποιος είναι θύτης έμφυλης βίας. Στην κατηγορία των εκπαιδευτικών ερωτηθέντων, η απομόνωση και τα σημάδια άγχους και φόβου θεωρήθηκαν οι βασικές ενδείξεις ότι κάποιος έχει υποστεί έμφυλη βία, ενώ η βελτίωση αναγνώρισης συγκεκριμένων ενδείξεων και συμπτωμάτων που να υποδεικνύουν ότι ένας νέος είναι θύμα ή θύτης έμφυλης βίας κρίθηκε αναγκαίο. Κλείνοντας, στην κατηγορία των youth workers ερωτηθέντων εντοπίστηκαν πιθανές μαθησιακές ανάγκες, όπως η ακριβής αναγνώριση και ερμηνεία συμπεριφορικών συμπτωμάτων, διαπολιτισμική αναγνώριση και καλλιέργεια ικανότητας προσέγγισης ατόμων που εμφανίζουν «προειδοποιητικά σημάδια».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

Αντιμετώπιση Περιστατικών Έμφυλης Βίας

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα των ερωτηματολογίων στην κατηγορία των γονέων, ένα μικρό ποσοστό έδειξε να γνωρίζει τα τέσσερα βήματα στην παροχή ψυχολογικής βοήθειας, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό έδειξε πως θα ενθάρρυνε το παιδί τους να μιλήσει για την έμφυλη βία που έχει υποστεί ή υφίστανται. Παράλληλα όμως, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η στάση των γονέων απέναντι στο παιδί τους στην περίπτωση που έχει υποψίες ότι το παιδί τους ενεργεί ως θύτης συμπεριφορών έμφυλης βίας. Στην κατηγορία των youth workers ερωτηθέντων τα αποτελέσματα έδειξαν πως 2 στους 3 θα προέτρεπαν τους νέους να καταγγείλουν άμεσα το περιστατικό στην αστυνομία- αντίδραση που αφαιρεί την αυτοδυναμία του θύματος και μπορεί να έχει επιβλαβείς συνέπειες. Για αυτόν τον λόγο και μεταξύ άλλων αποτελεσμάτων, η κατανόηση των αρχών των Ψυχολογικών Πρώτων Βοηθειών, η αναγνώριση των περιορισμών της PFA, οι τρόποι ασφαλούς χειρισμού δραστών βίας, οι γνώσεις σε σχέση με τις καταλληλότερες μορφές απόκρισης καθώς και η διαχείριση προκαταλήψεων και συναισθημάτων για την αποτελεσματικότερη παροχή υποστήριξης, κρίνονται ως αναγκαίες για μάθηση. Στην συνέχεια, στην κατηγορία των εκπαιδευτικών ερωτηθέντων είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι το δείγμα, στο μεγαλύτερο μέρος του, δηλώνει ότι γνωρίζει που να απευθυνθεί προκειμένου να αναζητήσει βοήθεια, τόσο για ένα πιθανό θύμα, όσο και για ένα πιθανό δράστη περιστατικού έμφυλης βίας. Ενώ, αξίζει παράλληλα να σημειωθεί πως οι συμβουλές των εκπαιδευτικών ακολουθούν μια θυματοκεντρική προσέγγιση που αφήνει εκτός την αλληλεπίδραση με τον ίδιο τον δράστη. Κλείνοντας οι κοινωνικοί λειτουργοί διαφαίνεται να έχουν μια απολύτως θυματοκεντρική προσέγγιση κατά την επαφή τους με τα εμπλεκόμενα μέρη σε περιστατικά έμφυλης βίας, γεγονός που συνδέεται με την επαγγελματική ταυτότητα και την εκπαίδευση που έχουν λάβει. Η στάση των ερωτηθέντων είναι ενεργητική και υποστηρικτική απέναντι στα θύματα/ επιζώντες έμφυλης, ενώ αποφεύγεται η αποσιώπηση ή η συγκαλύψη της βίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

Κατανόηση αιτιών και συνεπειών Έμφυλης βίας

Σύμφωνα με τους γονείς ερωτηθέντες σχετικά με τις βασικές αιτίες της έμφυλης βίας, τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώθηκαν στην έλλειψη εκπαίδευσης (86,67%), στην ασέβεια ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα (76,67%), στις πολιτιστικές/ κοινωνικές φόρμες ανισότητας ή διάκρισης φύλων (73,33%) καθώς και στην έλλειψη νόμων στην χώρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου (71,33%). Επιπλέον, θεώρησαν ως πιθανές συνέπειες την έμφυλης βίας το άγχος, την κατάθλιψη και τις αυτοκτονικές τάσεις με ποσοστα μεγαλύτερα του 80%. Στην συνέχεια, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εκπαιδευτικών ερωτηθέντων, η βασικότερη αιτία κρίθηκαν οι πολιτιστικές/ κοινωνικές νόρμες ανισότητας, η διάκριση των φύλων (87,2%), ενώ η λιγότερο βασική κρίθηκε η άνιση κατανομή πόρων και η φτώχεια (42,6%). Παράλληλα όμως, προβληματίζει το γεγονός ότι το 2,1% των ερωτηθέντων πιστεύει πως η συμπεριφορά της επιζήσαντας/ επιζήσαντος αποτελεί βασική αιτία της έμφυλης βίας, ενώ η πιο σοβαρή συνέπεια της έμφυλης βίας κρίθηκαν οι αυτοκτονικές τάσεις (93,6%). Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί ως ερωτηθέντες έκριναν εξίσου ως βασικές αιτίες της έμφυλης βίας τις κοινωνικές και πολιτικές νόρμες ανισότητας και ως μη αιτία τις βιολογικές διαφορές των φύλων και τη συμπεριφορά των επιζώσων της έμφυλης βίας, ενώ ως σημαντική συνέπεια αυτής έκριναν την ψυχική/ σωματική υγεία των θυμάτων. Κλείνοντας στην κατηγορία των youth workers ερωτηθέντων, η βασικότερη αιτία για την έμφυλη βία με ποσοστό 88,2% κρίθηκε η έλλειψη εκπαίδευσης και ως βασικότερη συνέπεια η κατάθλιψη (94,1%) και το άγχος (92,2%), ενώ η απώλεια (μέρους) όρασης ή ακοής ήταν η συνέπεια που αναφέρθηκε από το μικρότερο ποσοστό των εργαζομένων στο χώρο της νεολαίας, με ποσοστό 51%>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

Γνώση Υποστηρικτικών Δομών

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων, στην κατηγορία των γονέων, κρίθηκε θετικό το γεγονός πως αρκετοί γνωρίζουν που να απευθυνθούν για βοήθεια σε περίπτωση που υποψιάζονται ότι το παιδί τους έχει υποστεί κάποια μορφή έμφυλης βίας. Ενώ επίσης, εντύπωση προκαλεί το γεγονός πως το μεγαλύτερο ποσοστό θεωρεί την Αστυνομία ως τον αρμόδιο φορέα για να διαμεσολαβήσει σε τέτοιες υποθέσεις. Στην κατηγορία των youth workers ερωτηθέντων τα αποτελέσματα δείχνουν μια ικανοποιητική γνώση σχετικά με τις υπάρχουσες δομές, ωστόσο υπάρχει μια σχετική έλλειψη όσον αφορά τον ακριβή ρόλο των δομών και τη διαδικασία προσέγγισης και παραπομπής στις κατάλληλες δομές. Αντίστοιχα όμως, και στην κατηγορία των εκπαιδευτικών ερωτηθέντων, εντοπίστηκαν οι ίδιες μαθησιακές ανάγκες. Κλείνοντας, οι γνώσεις των κοινωνικών λειτουργών ερωτηθέντων σχετικά με τις γνώσεις των κοινωνικών λειτουργών ερωτηθέντων σχετικά με τις υπάρχουσες δομές/ πρωτοβουλίες, Οργανισμούς και Υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της έμφυλης βίας είναι ικανοποιητικές και επικαιροποιημένες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟ

Εκπαιδευτικές Ανάγκες

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων, οι κοινωνικοί λειτουργοί ερωτηθέντες δήλωσαν πως δεν έχουν λάβει ποτέ κάποια εκπαίδευση σε θέματα έμφυλης βίας, στοιχείο που αξιολογείται ως αναγκαίο για εκπαίδευση. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από την αυτοαξιολόγηση στην οποία προχώρησαν οι ερωτηθέντες για τις γνώσεις στο αντικείμενο της έμφυλης βίας, αλλά και τις δεξιότητες τους στην διαχείριση περιστατικών. Αντίστοιχα, αναγκαία κρίνεται η εκπαίδευση και στην κοινότητα των εκπαιδευτικών σε θέματα έμφυλης βίας δεδομένου ότι η συντριπτική πλειοψηφία ανέφερε ότι δεν έχουν λάβει ποτέ κάποιο είδους εκπαίδευση, ενώ το ποσοστό που ανέφερε ότι έχει δεχθεί κάποια ενημέρωση, αυτό συνέβη μέσω κάποιας ημερίδας. Επιπλέον, και στις κατηγορίες των εκπαιδευτικών και youth workers ερωτηθέντων κρίθηκε εξίσου αναγκαία η εκπαίδευση σχετικά με το ζήτημα της έμφυλης βίας καθώς και της καλλιέργειας μιας ήπιας σειράς δεξιοτήτων (Παρατηρητικότητα, Ενσυναίσθηση, Ειλικρίνεια, Θάρρος και Επικοινωνιακές δεξιότητες κ.α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.1 Τύποι και Μορφές Έμφυλης Βίας

Οι όροι "τύποι" και "μορφές" βίας με βάση το φύλο χρησιμοποιούνται συχνά ως ισοδύναμοι, αλλά αναφέρονται σε διαφορετικά πράγματα. Ο όρος "Τύπος" Βίας με βάση το φύλο αναφέρονται στις γενικές κατηγορίες βίας που μπορεί να υποστεί κάποιο άτομο. Ο διαχωρισμός σε "τύπους" βασίζεται γενικά στα είδη της βλάβης που προκαλούνται, στα κίνητρα πίσω από τη βία ή στις σχέσεις μεταξύ του δράστη και του θύματος. Ο όρος "Μορφή" Βίας με βάση το φύλο, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται στις συγκεκριμένες ενέργειες ή συμπεριφορές που συνιστούν βία σε κάθε τύπο. Η κατανόηση των διαφορών μεταξύ των τύπων και των μορφών βίας με βάση το φύλο μπορεί να βοηθήσει άτομα και οργανισμούς να εντοπίσουν και να αντιμετωπίσουν τις συγκεκριμένες συμπεριφορές που συνιστούν βία και να προσαρμόσουν τις απαντήσεις τους στις ανάγκες και τις εμπειρίες των επιζώντων.

Σύμφωνα με το συμβούλιο της Ευρώπης, οι βασικοί τύποι της Έμφυλης Βίας είναι οι ακόλουθοι:

- **Σωματική βία:** Αφορά οποιαδήποτε ενέργεια σωματικής κακοποίησης, χωρίς σεξουαλικό χαρακτήρα, που αποβαίνει στον πόνο, τη δυσαναστέτηση και την πρόκληση ζημιών στο άτομο που τη βιώνει. Μπορεί να περιλαμβάνει οποιαδήποτε πράξη που προκαλεί σωματικό πόνο, όπως ξυλοδαρμό, κάψιμο, κλωτσιές, γροθιές, δαγκώματα, ακρωτηριασμό ή δολοφονία ή χρήση αντικειμένων ή όπλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

- Σεξουαλική βία: Έγκειται στην καθ' οποιοδήποτε στη σεξουαλική ενέργεια (και απόπειρα ανάλογης ενέργειας), χωρίς την εκούσια συναίνεση του αποδέκτη της πράξης. Σε αυτήν εμπεριέχονται τόσο ο βιασμός/απόπειρα βιασμού, η σεξουαλική κακοποίηση, η σεξουαλική παρενόχληση, όσο και η εμπορία ανθρώπων, η σεξουαλική εκμετάλλευση, ο Ακρωτηριασμός Γυναικείων Γεννητικών Οργάνων, η καταναγκαστική εγκυμοσύνη και οι εξαναγκαστικές εκτρώσεις. Η σεξουαλική βία, όπως και άλλες μορφές βίας, αποτελεί κατάχρηση εξουσίας.
- Ψυχολογική βία: Αφορά σε μεθοδική, επώδυνη και δηλητηριώδη σειρά ενεργειών που συντελεί στον πνευματικό και συναισθηματικό πόνο του θύματος. Δεδομένου ότι όλες οι βίαιες συμπεριφορές εμπεριέχουν ψυχολογική παράμετρο καθώς αποσκοπούν στο να πλήξουν την ακεραιότητα/ αξιοπρέπεια ενός άλλου ατόμου, σε αυτόν τον τύπο βίας εντάσσονται συγκεκριμένες μορφές βίας για τις οποίες μπορεί να δηλωθεί ότι διασφαλίζουν την επίτευξη ψυχολογικής βία σε «καθαρή» μορφή. Σε αυτήν την κατηγορία εντάσσονται μία ομάδα δράσεων: α) ο εκφοβισμός και οι απειλές για σωματική ή σεξουαλική βία, β) ο διαρκής έλεγχος και κριτική και γ) η προσπάθεια κοινωνικής απομόνωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

- **Λεκτική βία:** Ο συγκεκριμένος τύπος βίας σχετίζεται άμεσα με την ψυχολογική κακοποίηση και αποσκοπεί στη χειραγώγηση του θύματος μέσα από την πρόκληση έντονης ανησυχίας και άγχους και στην επίτευξη ελέγχου στη ζωή του. Εδώ ανήκει μια εκτεταμένη κατηγορία στάσεων, όπως φωνές, απειλές, βρίσιμο μέχρι ακόμα πιο ακραίες συμπεριφορές όπως ο λεκτικός εξευτελισμός και η τρομοκράτηση του αποδέκτη. Αν και είναι ο τύπος βίας που απαντάται πιο συχνά, συχνά υποτιμάται σε σχέση με άλλους τύπους βίας, καθώς απουσιάζουν εμφανή στοιχεία που να αποδεικνύουν την ύπαρξή του σε συνδυασμό με την παραπλανητική στάση του θύτη, ο οποίος υιοθετεί εξαιρετική συμπεριφορά στους δημόσιους χώρους.
- **Οικονομική βία:** Η οικονομική βία εμπεριέχει όλες τις ενέργειες που συντελούν στην οικονομική διαταραχή ενός άλλου ατόμου και αποσκοπεί στην πρόκληση σχέσης εξάρτησης στο θύμα και μεγαλύτερης ευκολίας χειραγώγησής του από το θύτη. Σε αυτόν τον τύπο βίας μπορούν να ενταχθούν πολλές συμπεριφορές με αποδέκτη το θύμα, όπως: ο παρεμποδισμός διασφάλισης και διατήρησης οικονομικής ανεξαρτησίας, ο έλεγχος του μισθού και της περιουσίας, η στέρηση απαραίτητων περιουσιακών στοιχείων που θα διασφαλίσουν την ικανοποίηση πρωταρχικών αναγκών.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτοί οι τύποι βίας μπορεί συχνά να αλληλεπικαλύπτονται και να βιώνονται μαζί και ότι επιφέρουν σοβαρές σωματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές συνέπειες για όσους τις βιώνουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.2 Οι «κύκλοι» της Έμφυλης βίας

Ο “κύκλος” της Έμφυλης Βίας

Το 1979, η Lenore Walker δημοσίευσε το βιβλίο “Η κακοποιημένη γυναίκα” (The Battered Woman), όπου παρουσίασε τη θεωρία της, στην οποία συνδυάζει έννοιες όπως η «μαθημένη αβοηθησία» (learned helplessness), το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας και το σύνδρομο μετατραυματικού στρες, για να εξηγήσει γιατί οι γυναίκες παραμένουν επι μακρώ σε μια κακοποιητική σχέση. Βάσει της θεωρίας αυτής η ενδοοικογενειακή βία δεν αποτελεί ένα τυχαίο σύνολο επεισοδίων βίας, αλλά ακολουθεί ένα προβλέψιμο μοτίβο που επαναλαμβάνεται. Το μοτίβο αυτό αποτελείται από τρία διακριτά στάδια: τη φάση δημιουργίας έντασης, την οξεία ή εκρηκτική φάση και τη φάση του “μήνα του μέλιτος” ή αλλιώς τη φάση της ηρεμίας. Το συνεχές πέρασμα από τη μια φάση στην επόμενη στα πλαίσια μιας κακοποιητικής σχέσης είναι αυτό που η Walker όρισε ως “κύκλο της βίας”.

Ο “φαύλος” κύκλος της Έμφυλης Βίας – Διαγενεακή Μεταβίβαση

Παλαιότερες αλλά όχι και τόσο μακρινές χρονικά θεωρίες, όπως το “Αναπόφευκτο της Πατριαρχίας” του Goldberg (1973) καθώς και η αρχή του Bateman, στηρίζονταν στην απόδοση κοινωνικών φαινομένων μέσω βιολογικής εξήγησης. Ο κοινός παρονομαστής και των δύο θεωριών αφορά την ανδρική κυριαρχία λόγω βιολογικών διαφορών σε σύγκριση με τη γυναικεία δομή. Ο Goldberg υποστήριξε ότι “η ανδρική κυριαρχία είναι μία ανθρώπινη καθολικότητα ως αποτέλεσμα της βιολογικής μας σύνθεσης”, ενώ ο Bateman εστιάζει περισσότερο στο κομμάτι της επιλογής συντρόφου καθότι το θηλυκό φύλο “επενδύει” στην παραγωγή απογόνων και το αρσενικό φύλο αποβλέπει στην αποκόμιση/διαχείριση πόρων (Ντούνης, Α. 2021. Πηγή: <https://socialpolicy.gr/2021>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Ωστόσο, σήμερα οι απόψεις δίστανται ειδικά μετά την άνοδο του κινήματος #ΜΕΤΟΟ και την εντατική δημοσιοποίηση περιστατικών έμφυλης βίας μέσα από τα ΜΜΕ. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια συνέντευξης της εγκληματολόγου κυρίας Συρμαλή Έλενας για την εφημερίδα “ΤΟ ΒΗΜΑ” διατυπώθηκε η άποψη ότι “η νοοτροπία της ενοχοποίησης του θύματος μετά την καταγγελία του οδηγεί στη δευτερογενή θυματοποίησή του” (Κλώντια, Ό. 2022. Ο ατέρμων κύκλος της έμφυλης βίας. Link: <https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fwww.tovima.gr>). Επομένως, διαπιστώνεται ότι η κοινή γνώμη τείνει να στοχοποιεί περισσότερο τα θύματα έμφυλων περιστατικών βίας και λιγότερο τους θύτες, γεγονός που ταυτόχρονα εντείνει τη παρουσία του φαινομένου. Άλλωστε δεν είναι λίγες οι φορές που σε δημόσιο λόγο έχει υπονοηθεί ή και ειπωθεί ευθέως η κατηγορία των θυμάτων με κύρια στοιχεία τόσο τη συμπεριφορά όσο και την ενδυμασία του εκάστοτε θύματος.

Ως εκ τούτου, η βάση της ενοχοποίησης του θύματος (victim blaming) οφείλεται κατά κύριο λόγο σε μία σειρά από αλυσιδωτά ερεθίσματα που γίνονται αποδεκτά από την παιδική κιόλας ηλικία. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ενδοοικογενειακή βία. Είναι γεγονός πως η έμφυλη βία δεν “γεννιέται” από τη μία μέρα στην άλλη αλλά “υιοθετείται” σταδιακά μέσα από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Επομένως, το παράδειγμα της ενδοοικογενειακής βίας, όπου περιλαμβάνει εικόνες έμφυλης βίας εντείνει είτε συνειδητά είτε και υποσυνείδητα την υιοθέτηση βίαιων προτύπων συμπεριφοράς στους νέους. Συγκεκριμένα, η θεωρία της ενδοοικογενειακής βίας αποτελεί μια κυκλική κοινωνική θεωρία που στηρίζεται στην πατριαρχική δομή της κοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Το οικογενειακό περιβάλλον παίζει καθοριστικό, αν όχι πρωταρχικό ρόλο, στην ανατροφή και εξέλιξη ενός ατόμου καθώς τα οικογενειακά πρότυπα είναι και τα πρώτα πρόσωπα με τα οποία ερχόμαστε σε επαφή και δημιουργείται μία σύνδεση (οικογενειακός δεσμός). Συνεπώς, η επιρροή που ασκείται στα νεότερα μέλη είναι μεγάλη. Νεαρά άτομα, τα οποία γίνονται μάρτυρες του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας περνάνε από διάφορα στάδια, όπως η άρνηση, η ενοχή, ο φόβος και στη πορεία της ζωής τους ασυνείδητα αφομοιώνεται η βία με τη μορφή παιδικού τραύματος. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός φαύλου κύκλου που απλώς διαιωνίζει το φαινόμενο.

Σε αυτό το σημείο, δύο καθαρά κωμικοτραγικές κινηματογραφικές ταινίες που παρουσιάζουν με ωμότητα την ενδοοικογενειακή βία είναι αναμφίβολα “Το Σπιρτόκουτο” (Έτος προβολής: 2002, Σκηνοθεσία: Γιάννης Οικονομίδης, Σενάριο: Γιάννης Οικονομίδης, Λένια Σπυροπούλου) και “Ο Κυνόδοντας” (Έτος προβολής: 2009, Σκηνοθεσία: Γιώργος Λάνθιμος, Σενάριο: Γιώργος Λάνθιμος, Ευθύμης Φιλίππου). Τα έργα αυτά καταφέρνουν να περάσουν το μήνυμα που αποβλέπει στον κύκλο της βίας μέσα στην οικογένεια ακόμα και στις φάσεις του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Οι φάσεις του κύκλου

Φάση Οικοδόμησης της Έντασης: Σε αυτή τη φάση το άγχος που δημιουργείται από τις πιέσεις της καθημερινής ζωής, όπως οι συγκρούσεις για τα παιδιά, συζυγικά ζητήματα, παρεξηγήσεις ή άλλες οικογενειακές συγκρούσεις, αρχίζει και συσσωρεύεται. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο θύτης αισθάνεται ότι αγνοείται, απειλείται, ενοχλείται ή αδικείται, αρχίζοντας να επιδεικνύει ελεγκτική συμπεριφορά. Εδώ κάνουν την εμφάνιση τους και τα πρώτα σημάδια κακοποιητικών συμπεριφορών, όπως για παράδειγμα απροσδόκητα ξεσπάσματα θυμού, για ασήμαντες αφορμές (π.χ. γιατί δεν είναι σιδερωμένο το συγκεκριμένο πουκάμισο ή γιατί ξύπνησε από το κλάμα του μωρού). Το θύμα προσπαθεί να ελέγξει και να κατευνάσει το θυμό του κακοποιητή, με το να γίνεται ιδιαίτερα υποχωρητικό, ενώ παράλληλα αναζητά τα αίτια της έντασης νιώθοντας συχνά συναισθήματα ενοχής και αυτομομφής. Αυτή η φάση μπορεί να έχει πολύ μεγάλη διάρκεια - ακόμη και χρόνια. Με τον καιρό, όμως, τα επεισόδια μικρής έντασης κλιμακώνονται σε πιο βίαια γεγονότα, σηματοδοτώντας το πέρασμα στην επόμενη φάση.

Οξεία Φάση - Έκρηξη: Σε αυτή τη φάση η συσσωρευμένη ένταση ξεσπά, ο έλεγχος χάνεται και εκδηλώνονται περιστατικά βίας (σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής, λεκτικής και οικονομικής). Ο θύτης μπορεί να προβεί σε ενέργειες όπως: λεκτική ή άλλη μορφή υποτίμησης του θύματος όπως το φτύσιμο, σπρωξίματα, χτυπήματα ή ξυλοδαρμός, ακινητοποίηση του θύματος ή σεξουαλική επιβολή/βιασμός, επίθεση στα παιδιά -αν υπάρχουν- κ.ά

Ο κακοποιητής αναγνωρίζει πως η βία που ασκεί είναι μια κοινωνικά αποδοκιμαστέα συμπεριφορά και προσπαθεί να απόκρυψει τι συμβαίνει, απαγορεύοντας πολλές φορές στο θύμα να έρθει σε επαφή με την οικογένειά του ή τον κοινωνικό του κύκλο, καθώς και να καλέσει βοήθεια. Για να διασφαλίσει τη διατήρηση της ιδιωτικότητας συχνά παρακολουθεί ή κατασκοπεύει το θύμα.

Από την πλευρά του, το θύμα κατανοεί ότι δεν μπορεί να συνεννοηθεί λογικά με το θύτη και προσπαθεί να προστατευτεί, να αντισταθεί και να διαφύγει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Πρόκειται για την πιο σύντομη (με διάρκεια να κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 2-24 ώρες), αλλά και την πιο τρομακτική φάση του «κύκλου της βίας», με πολλές πιθανές σοβαρές συνέπειες, ψυχικές και σωματικές, που μπορούν να φτάσουν ακόμη και στο φόνο.

Μήνας του μέλιτος/Φάση ηρεμίας: Συχνά μετά από μια οξεία φάση ακολουθεί ο μήνας του μέλιτος ή η φάση ηρεμίας, κατά την οποία ο θύτης προσπαθεί να εξιλεωθεί και να επανακτήσει την εμπιστοσύνη του θύματος: ζητά συγγνώμη και υπόσχεται ότι θα αλλάξει τη συμπεριφορά του, κάνει δώρα, προβαίνει σε έντονες δηλώσεις αγάπης, κάνει χατίρια και υπόσχεται ότι θα αναζητήσει βοήθεια ειδικού. Ωστόσο, συχνά επιρρίπτει τις ευθύνες για τις πράξεις του σε εξωτερικούς παράγοντες, όπως για παράδειγμα το αλκοόλ ή τα ναρκωτικά, οι συνθήκες στη δουλειά κλπ. Όσο περνάει ο καιρός ο θύτης αρχίζει και επιρρίπτει ολοένα και περισσότερο τις ευθύνες στη συμπεριφορά του ίδιου του θύματος.

Με την αλλαγή της συμπεριφοράς του θύτη, το θύμα αισθάνεται αγαλλίαση και αισιοδοξία. Πείθει τον εαυτό του πως “έφταιγε η κακιά στιγμή” και ότι η κακοποίηση δε θα επαναληφθεί. Μερικές φορές ακόμη και θύματα που διέφυγαν πείθονται να επιστρέψουν στη σχέση ή να διακόψουν νομικές ενέργειες εν εξελίξει.

Αυτή η χρονική περίοδος, που μπορεί να διαρκέσει αρκετές εβδομάδες ή μήνες, ή ακόμη και λίγες ώρες, ανάλογα με το θύτη και τη συνθήκη, είναι η πιο κρίσιμη για τον εγκλωβισμό του θύματος σε μια κακοποιητική σχέση. Το θύμα, συγχωρώντας, παγιδεύεται στον “κύκλο της βίας”- και με κάθε νέο κύκλο, ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωσή του γίνεται μικρότερος και η βία μέσα σε αυτόν αυξάνεται

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.3 Αξίες Κοινότητας: Κατανοώντας την έμφυλη βία από την οπτική του δράστη (ανάγκες και κενά κοινωνικής και ψυχολογικής ανάπτυξης)

Η βία με βάση το φύλο είναι ένα διάχυτο και περίπλοκο ζήτημα που επηρεάζει άτομα, οικογένειες και κοινότητες παγκοσμίως. Μία από τις βασικές προκλήσεις για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος είναι η κατανόηση του από την οπτική του δράστη και η αναγνώριση και διαχείριση παραμέτρων που οδηγούν (ή ενδέχεται να οδηγήσουν) ένα άτομο να εκδηλώσει επιθετικότητα.

Η επίτευξη του παραπάνω σκοπού, θα διερευνήσουμε δυσλειτουργικές παραμέτρους που σχετίζονται με την ψυχική και κοινωνική υπόσταση ενός πιθανού δράστη έμφυλης βίας και που οδηγούν στην υιοθέτηση βίαιας στάσης απέναντι σε κάποιον άλλον. Κατανοώντας τις ανάγκες και τα κενά κοινωνικής και ψυχολογικής ανάπτυξης ενός δράστη, μπορούμε να εργαστούμε για να δημιουργήσουμε πιο αποτελεσματικούς τρόπους αντιμετώπισης ώστε όχι μόνο να έρθει αντιμέτωπος με τις ευθύνες του αλλά και να λάβει τη βοήθεια που χρειάζεται όσο και πρόληψης ώστε να αναγνωρίζονται εγκαίρως και να προλαμβάνονται ενδείξεις που φανερώνουν ότι κάποιος μπορεί στο μέλλον να αναπτύξει βίαια συμπεριφορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Πριν προχωρήσουμε, θα ήταν ωφέλιμο να δώσουμε έναν ορισμό του όρου «δράστης έμφυλης βίας».

Συνήθως, το άτομο που εκδηλώνει βίαιες τάσεις κατέχει θέση εξουσίας ή έχει υπό τον έλεγχο του τρίτους, στο πλαίσιο είτε του ιδιωτικού είτε του δημόσιου βίου. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, ο δράστης και το θύμα γνωρίζονται, π.χ. σύντροφοι, μέλη της (ευρύτερης) οικογένειας, φίλοι, εκπαιδευτικοί κ.ά.. Επίσης, δράστης μπορεί είναι/ γίνει κάποιος που έχει θέση εξουσίας, όπως ο αστυνομικός, ο σωφρονιστικός υπάλληλος ή/ και ο στρατιωτικός (η τελευταία κατηγορία ιδίως σε περιόδους ένοπλων συγκρούσεων). Τέλος, η κατηγορία των δραστών ενίοτε μπορεί να συμπεριλαμβάνει εργαζόμενους σε ανθρωπιστικά ή ειρηνευτικά έργα.

Ένα στοιχείο που είναι άξιο αναφοράς και θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη κατά την αντιμετώπιση του φαινομένου της έμφυλης βίας είναι ότι ο δράστης μπορεί να προέρχεται από οποιοδήποτε φυλετικό, κοινωνικο-οικονομικό, πολιτισμικό και θρησκευτικό του υπόβαθρο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι δράστες εκδηλώνουν επιθετικότητα μόνο με τους σημερινούς ή τους προηγούμενους συντρόφους τους και δεν έχουν ποινικό μητρώο. Τέλος, ένας πιθανός δράστης μπορεί να εξασκεί οποιοδήποτε επάγγελμα, να κατοικεί σε οποιαδήποτε περιοχή και μπορεί να είναι οποιουδήποτε φύλου, αν και, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι δράστες είναι άντρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Παρακάτω παρουσιάζονται κάποιες παράμετροι στο προσωπικό και κοινωνικό υπόβαθρο ενός πιθανού δράστη που μπορεί να συμβάλλουν στην εκδήλωση επιθετικών τάσεων, λειτουργώντας, κάποιες φορές συσσωρευτικά. Αυτές λέγονται παράγοντες κινδύνου.

Πιο συγκεκριμένα, οι παράγοντες κινδύνου είναι παράμετροι με αρνητικές επιπτώσεις σε ατομικό ή κοινωνικό επίπεδο και ενδέχεται να αυξήσουν την εμφάνιση εγκληματικών ενεργειών, θυματοποίησης ή έντονης ανησυχίας για διάπραξη εγκλήματος σε μια κοινότητα και να ενισχύσουν τις πιθανότητες εμπλοκής ατόμων σε βίαιες καταστάσεις είτε ως δράστες είτε ως θύματα.

Οι παράγοντες, αναφορικά με το προσωπικό υπόβαθρο, είναι οι ακόλουθοι:

- Μειωμένη αυτοπεποίθηση
- Εχθρική στάση απέναντι στο γυναικείο φύλο
- Ισχυρή επιθυμία ελέγχου και κυριαρχικές τάσεις
- Άγχος που συνάδει με οικονομική δυσπραγία
- Εντάσεις ανάμεσα στο ζευγάρι ή ζήλια
- Εμφάνιση ψυχολογικών δυσλειτουργιών, όπως κατάθλιψη, αυτοκτονικές τάσεις, ψυχοπάθεια, ναρκισσισμός, διαταραχή μετατραυματικού στρες, κατάθλιψη και διπολική διαταραχή, Οριακή Διαταραχή Προσωπικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Όσον αφορά το κοινωνικό υπόβαθρο του δράστη, φαίνεται πιο πιθανό να συνδέεται με κοινότητες που παρουσιάζουν μικρότερα ποσοστά κοινωνικής συνοχής, μειωμένη τάση παρέμβασης από παρευρισκόμενους και χαμηλότερο κοινωνικό κεφάλαιο καθώς μέσα στις τελευταίες, σύμφωνα με στοιχεία, δείχνουν να εμφανίζονται περισσότερες επιθετικές τάσεις στις συντροφικές σχέσεις.

Κλείνοντας αυτή την ενότητα, οφείλουμε να τονίσουμε ότι κανένας από τους προαναφερθέντες παράγοντες δε δικαιολογεί οποιοδήποτε περιστατικό έμφυλης βίας. Ως εκ τούτου, το ζητούμενο σε αυτό το σημείο δεν είναι να αναιρεθεί η ευθύνη από το δράστη περιστατικού έμφυλης βίας. Το ζητούμενο είναι αλλά να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις τόσο για να λαμβάνει και ο δράστης τη βοήθεια που χρειάζεται όσο και να λειτουργήσει μία κουλτούρα πρόληψης της έμφυλης βίας μέσα από την καλλιέργεια ικανότητας έγκαιρης αναγνώρισης και αντιμετώπισης ενδείξεων που φανερώνουν πιθανή εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

3.4 Παράγοντες προστασίας και αποτροπή μετεξέλιξης ατόμων υψηλού ρίσκου σε δράστες

Σε αυτήν την ενότητα, θα παρουσιαστούν παράμετροι που μπορούν να λειτουργήσουν ως παράγοντες προστασίας και να αποδυναμώσουν τις πιθανότητες εμπλοκής ενός ατόμου σε περιστατικό έμφυλης βίας είτε ως δράστη είτε ως θύματος.

Τι είναι όμως οι προστατευτικοί παράγοντες;

Είναι χαρακτηριστικά που μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων ή της ασφάλειας μίας κοινότητας, να ελαττώσουν τον αντίκτυπο ενός παράγοντα κινδύνου και να λειτουργήσουν εξισορροπητικά απέναντι σε έναν παράγοντα κινδύνου. Η αξιοποίηση των υπάρχοντων προστατευτικών παραγόντων ενισχύει τη δυνατότητα πιο αποτελεσματικής διαχείρισης και αντιμετώπισης των πιθανών παραγόντων κινδύνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Υπάρχει πληθώρα πιθανών παραγόντων προστασίας για την αποφυγή εκδήλωσης βίαιων περιστατικών. Ο βαθμός αποτελεσματικότητας τους στην πρόληψη ενός περιστατικού έμφυλης βίας σχετίζεται με τις εκάστοτε συνθήκες. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθοι:

- Φροντίδα για την τήρηση ενός υψηλού επιπέδου υγείας (ψυχικής, σωματικής, πνευματικής και συναισθηματικής)
- Υιοθέτηση θετικού τρόπου αντιμετώπισης
- Ανάπτυξη και ενδυνάμωση υγιών προσωπικών δεξιοτήτων, όπως ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων και προβλημάτων, αυτοεκτίμηση,
- Υγιές επίπεδο διαβίωσης και προσωπικής ανάπτυξης
- Ενεργός ρόλος της κοινότητας μέσα από την παροχή ισχυρών κοινωνικών στηριγμάτων και διαθέσιμων υπηρεσιών (κοινωνικών, ψυχαγωγικών, πολιτιστικών κ.λπ.)
- Καλλιέργεια θετικών προτύπων μεγαλύτερων ατόμων σε ηλικία
- Ανάπτυξη ισχυρών θετικών δεσμών με την οικογένεια και τις ομάδες των συνομηλίκων
- Υγιής προγεννητική και πρώιμη παιδική ανάπτυξη

Κλείνοντας αυτή την ενότητα, αξίζει να σημειωθεί ότι η κατανόηση αλλά και οι ανάληψη δράσεων για την ενίσχυση των παραπάνω παραγόντων μπορεί να συμβάλει ενεργά στην πρόληψη εκδήλωσης βίαιων συμπεριφορών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.1 «Ενεργός Αποτροπέας»: Ορισμός και Αξίες

Για να προχωρήσουμε στην εγκαθίδρυση και καλλιέργεια της νοοτροπίας του «Ενεργού Αποτροπέα» στις ομάδες στόχου της παρούσας έρευνας αρχικά και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο μετέπειτα, θα χρειαστεί να επεξηγήσουμε τον όρο «Ενεργός Αποτροπέας».

Ως «Ενεργοί Αποτροπείς» μπορούν να λειτουργήσουν άτομα σε «θέσεις κλειδιά» που έχουν πρόσβαση στο ιστορικό και το περιβάλλον εφήβων & νεαρών ενηλίκων και παρατηρούν συμπεριφορές, αλλά και την εξέλιξη τους και μπορούν να επηρεάζουν τη συμπεριφορά εφήβων & νεαρών ενηλίκων, λόγω της επαγγελματικής τους ιδιότητας. Σε αυτήν την κατηγορία, επιπλέον, εντάσσονται άτομα από το στενό κοινωνικό κύκλο εφήβων & νεαρών ενηλίκων, [δυσνητικών] δραστήων ή θυμάτων, που έχουν τη δυνατότητα να παρατηρούν τη συμπεριφορά των εφήβων και νεαρών ενηλίκων και να επηρεάζουν τα κίνητρα τη στάση τους, λόγω της ιδιότητας τους. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς καθώς μπορούν να εντοπίσουν, αποτελεσματικότερα, προειδοποιητικά σημάδια στη συμπεριφορά των παιδιών τους και να αποτρέψουν τη μετεξέλιξη τους σε δράστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Έτσι, ο ρόλος του «Ενεργού Αποτροπέα» έγκειται στην ανάπτυξη ικανοτήτων αναγνώρισης των προειδοποιητικών ενδείξεων πιθανής μελλοντικής εκδήλωσης έμφυλης βίας στους νέους με τους οποίους εμπλέκεται λόγω ιδιότητας και έγκαιρης παρέμβασης, μέσα από την παροχή στους εν δυνάμει θύτες της απαραίτητης υποστήριξης ή της παραπομπής τους στις αρμόδιες Δομές για να λάβουν τη βοήθεια που χρειάζονται.

Επιπλέον, άτομα με ισχυρό ενδιαφέρον για την ευημερία των άλλων, πιο έντονη την αίσθηση της κοινωνικής ευθύνης και προσωπική δέσμευση στις ηθικές αξίες είναι πιο πιθανό να λειτουργήσουν σαν «ενεργοί αποτροπέες», όντας σε εγρήγορση προκειμένου να συμβάλλουν με τις ενέργειες τους στη σταδιακή πρόληψη και αποτροπή της έμφυλης βίας.

Για αυτό και είναι καίριας σημασίας να καλλιεργηθεί η νοοτροπία αλλά και οι σωστές δεξιότητες στις ομάδες στόχου ώστε να λειτουργούν ως «Ενεργοί Αποτροπέες» όταν παραστεί ανάγκη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.2 «Ενεργοποιώντας» τον «Ενεργό Αποτροπέα»

Αφού προσδιορίσαμε την έννοια και τις βασικές αξίες που χαρακτηρίζουν τον «Ενεργό Αποτροπέα», σε αυτήν την ενότητα θα προσδιορίσουμε τη διαδικασία ενεργοποίησής του και σημαντικές σχετικές παραμέτρους, όπως η καλλιέργεια δεξιοτήτων αναγνώρισης παραγόντων κινδύνου βιαιοπραγίας και προειδοποιητικών σημαδιών συμπεριφοράς, προσέγγισης ατόμων που εμφανίζουν σημάδια βίαιης συμπεριφοράς και η υιοθέτηση στρατηγικών για αποτελεσματική παρέμβαση και προσφορά υποστήριξης.

4.2.α Αναγνώριση παραγόντων κινδύνου βιαιοπραγίας και προειδοποιητικών σημαδιών συμπεριφοράς

Για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της έμφυλης βίας ένας καθοριστικής σημασίας παράγοντας είναι η έγκαιρη αναγνώριση ενδείξεων που μπορούν να μας προειδοποιήσουν για εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς στο παρόν ή πιθανή εκδήλωση επιθετικότητας στο μέλλον.

Πάρ' ότι, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, οι δράστες μπορεί να προέρχονται από οποιαδήποτε κοινωνική τάξη, ηλικιακή ομάδα, εθνικότητα, εντούτοις, συχνά, εμφανίζουν κοινά συμπεριφορικά μοτίβα. Ως εκ τούτου, η έγκαιρη αναγνώριση τέτοιων ενδείξεων μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση και αποκλιμάκωση περιστατικών έμφυλης βίας όσο και πρόληψης μη εμπλοκής εν δυνάμει θυμάτων σε ανάλογα γεγονότα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Τέτοια προειδοποιητικά σημάδια μπορεί να είναι:

- Μη ανάληψη ευθύνης για προσωπικά προβλήματα ή συναισθήματα: Μία χαρακτηριστική ένδειξη αναγνώρισης ενός δράστη είναι ότι δεν αναλαμβάνει ποτέ την ευθύνη για τα προβλήματα ή τα συναισθήματα του αλλά πάντα κατηγορεί τους άλλους. Οι δράστες έχουν αυξημένη ικανότητα χειραγώγησης και αξιοποίησης του «συναισθηματικού» εκβιασμού. Θα κατηγορήσει το θύμα ότι εκείνο προκάλεσε τη βία συμπεριφορά, μην αφήνοντας στο θύτη εναλλακτική. Λόγω της μεγάλης επιδεξιότητας που έχει συνήθως ο δράστης στη χειραγώγηση, ακόμα και όταν το θύμα επιχειρεί να αντιδράσει απέναντι σε αυτή τη συμπεριφορά, θα του επιρρίψει ευθύνες ότι είναι αποκύημα της φαντασίας του. Μέσω, λοιπόν, της χειραγώγησης το θύμα θα πειστεί ότι πρέπει να καταβάλει ακόμα μεγαλύτερη προσπάθεια για να νιώθει ο θύτης ικανοποιημένος.
- Υπερευαίσθησία και αντίληψη αποδοχής συνεχούς προσωπικής επίθεσης: Κοινό χαρακτηριστικό των δραστών είναι ότι είναι υπερευαίσθητοι, αντιλαμβάνονται τα πάντα ως επίθεση προς το άτομο τους και έχουν απρόβλεπτες αντιδράσεις και ξαφνικές αλλαγές διάθεσης. Ως εκ τούτου, το θύμα καταλήγει να έχει μία μόνιμη αγωνία καθώς δε μπορεί να προβλέψει ποια συμπεριφορά ή αντίδραση του θα προκαλέσει εκρηκτικά συναισθήματα στο δράστη που θα οδηγήσουν σε βίαιο περιστατικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- Ιστορικό βίαιων τάσεων: Η εκδήλωση επιθετικών τάσεων είτε προς άλλους είτε προς τα ζώα, η λεκτική κατάχρηση και η έλλειψη σεβασμού αποτελούν σοβαρά «σήματα κινδύνου» και για αυτό δε θα πρέπει να υποτιμώνται, ούτε να θεωρείται από το θύμα ότι δε θα τύχει της ίδιας συμπεριφοράς, ακόμα και αν αυτό δε συμβαίνει τώρα ούτε και να γίνονται δεκτές οι δικαιολογίες του δράστη ότι δεν ήταν υπεύθυνος για αυτές τις συμπεριφορές.
- Γρηγορότερη από το αναμενόμενο εμπλοκή σε μία σχέση: Ένα χαρακτηριστικό, αν και παραπλανητικό στις αρχές μίας σχέσης ιδίως, προειδοποιητικό σημάδι για τη μελλοντική εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών στο μέλλον, είναι ότι ο δράστης θα εμπλακεί πολύ πιο γρήγορα από το αναμενόμενο σε μία σχέση, εκδηλώνοντας τα θετικά του συναισθήματα, όπως φροντίδα, θαυμασμός, τρυφερότητα, «ότι είναι πλασμένοι ο ένας για τον άλλον», και διεκδικώντας την αποκλειστική προσοχή και αφιέρωση του χρόνου από τη σύντροφό του. Αυτή η στάση μπορεί να μην ερμηνευτεί ως προειδοποιητικό σημάδι από την αρχή καθώς οι ιδιαίτερα έντονες εκδηλώσεις αγάπης και θαυμασμού μπορούν να κολακέψουν το ενδυνάμει θύμα και να του προκαλέσουν συναισθήματα αγάπης προς το θύτη πολύ γρήγορα. Επιπλέον, η γρήγορη εμπλοκή του θύτη στη σχέση μπορεί να λειτουργήσει και ανασταλτικά στο να αντιληφθεί το θύμα τις πραγματικές διαστάσεις της κατάστασης και να αντιδράσει, όταν αρχίσουν τα περιστατικά βίας εις βάρος του να εκδηλώνονται. Αυτό οφείλεται επειδή το θύμα κρατάει στο μυαλό του τη θετική προηγούμενη κατάσταση, πιστεύοντας στην αγάπη του θύτη και ότι το ίδιο είναι υπεύθυνο για αυτά τα περιστατικά και θεωρεί ότι αν καταβάλει μεγαλύτερη προσπάθεια να ικανοποιεί τις επιθυμίες/ απαιτήσεις του θύτη, τα πράγματα θα επανέλθουν στις πρότερες θετικές συνθήκες ανάμεσα τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- Η εκδήλωση ζήλιας αποτελεί μία κοινή χαρακτηριστική ένδειξη σε δράστες. Η εκδήλωσή της μπορεί να διαφέρει ως προς το βαθμό και τον τρόπο έκφρασης. Ένα χαρακτηριστικό δείγμα ζήλιας είναι η αμφισβήτηση από τον ένα σύντροφο του ότι ο άλλος σύντροφος είναι πιστός και η έκφραση κατηγοριών εις βάρος του σχετικά με την αφοσίωση του απέναντι στη σχέση.
- Διατήρηση ελεγκτικής συμπεριφοράς: Αυτή η στάση, όπως και η ζήλια, μπορεί να παραπλανήσει την κρίση του ατόμου που την υφίσταται και να παρερμηνευτεί ως ένδειξη αγάπης και προστασίας καθώς έτσι παρουσιάζεται από το θύτη. Ο θύτης επιδιώκει συνεχώς να μαθαίνει το πρόγραμμα και τις δραστηριότητες του θύματος με συνεχείς παρενοχλήσεις κατά τη διάρκεια της ημέρας. Το αποτέλεσμα είναι το θύμα, προσπαθώντας να μην κλιμακώσει την κατάσταση, να απαντάει στα συνεχόμενα τηλέφωνα ή να καταλήγει να ζητάει την άδεια του θύτη για να κάνει ορισμένα πράγματα.
- Προσπάθεια απομόνωσης από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον: Άλλη μία «ύποπτη» ένδειξη για πιθανή μελλοντική εκδήλωση, η οποία μπορεί να παρερμηνευτεί στην αρχή μίας σχέσης ως ένδειξη έντονης αγάπης εκ μέρους του θύτη ώστε να διεκδικεί την αποκλειστική προσοχή του θύματος και να μη μπορεί να το «μοιραστεί» με κανέναν άλλον. Αυτή η συνθήκη μπορεί να ξεκινήσει με επίκληση στο συναίσθημα του θύματος ως προς την αποκλειστική διεκδίκηση της προσοχής του από το θύτη σε συνδυασμό με την υποτίμηση του ενδιαφέροντος και της αγάπης προς το θύμα, από το υπόλοιπο περιβάλλον του ή/ και την επίρριψη κατηγοριών ότι η πρόθεση του θύματος είναι να απατήσει όταν βγει έξω με φίλους. Κατά το πέρασμα του χρόνου, όμως, οι τακτικές απομόνωσης κλιμακώνονται, αποκτώντας πιο απροκάλυπτο χαρακτήρα, και εξελίσσονται, συνήθως, σε πιο ακραίες μορφές χειραγώγησης, μέσα από την πρόκληση έντασης και την έκφραση απειλών.

Κλείνοντας, αξίζει να σημειωθεί η εμφάνιση ενός ή συνδυασμού των παραπάνω συμπεριφορών πρέπει να «κρούσουν τον κώδωνα» ότι το άτομο που τις ακολουθεί, μπορεί να εκδηλώνει ή να το κάνει στο μέλλον επιθετικές συμπεριφορές και ως εκ τούτου, χρήζει άμεσης αντιμετώπισης και παροχής βοήθειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.2.β Προσέγγιση ατόμων που εμφανίζουν σημάδια βίαιης συμπεριφοράς

Όταν γίνει αντιληπτό πως κάποιος γίνεται επιθετικός σε ένα περιβάλλον είναι σημαντικό αρχικά να κατανοηθούν οι βαθύτεροι λόγοι, που τον οδηγούν στο θυμό και στην συνέχεια στην βίαιη συμπεριφορά, οι οποίοι είναι ποικίλοι και συχνά αλληλένδετοι. Ωστόσο ενώ η κατανόηση ως προς τα πρώτα στάδια κρίνεται απαραίτητη καθώς σύμφωνα με την θεωρία του Φρόυντ, οι άνθρωποι έχουν ένα έμφυτο ένστικτο επιθετικότητας (id) που ελέγχεται από το υπερεγώ και το εγώ, η μη παρέμβαση ή αλλιώς αποδοχή τέτοιων συμπεριφορών, οδηγεί στην έγκριση. Παράλληλα, τροφή για σκέψη μπορεί να θεωρηθεί και η θεωρία του επίσης γνωστού ψυχολόγου Αλφρεντ Άντλερ. Η θεωρία του βασίζονταν στην σκέψη πως η επιθετικότητα προέρχεται από αισθήματα κατωτερότητας που νιώθει το άτομο και για να τα υπερβεί προβαίνει σε συμπεριφορές επιθετικές και αυτό έχει σαν συνέπεια να αναπτύσσει ένα κόμπλεξ ανωτερότητας.

Επιπρόσθετα όμως, σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, η αποκλίνουσα συμπεριφορά μαθαίνεται μέσα από την αλληλεπίδραση του ατόμου με άλλα άτομα, τα οποία έχουν υιοθετήσει αυτού του είδους τη συμπεριφορά και, μάλιστα, εκφράζονται ευνοϊκά για μορφές παραβατικότητας. Οι άνθρωποι τείνουν να μιμηθούν επιθετικές συμπεριφορές, λόγω του εντυπωσιασμού τους από τα συναναστρεφόμενά τους πρόσωπα που εκδηλώνουν τέτοιες συμπεριφορές ή λόγω των απολαβών και αμοιβών που βλέπουν ότι έχουν αυτά τα άτομα, οι οποίες προέρχονται από τις επιθετικές τους ενέργειες.

Κρίνοντας ωστόσο την κατάσταση με σκοπό την προσέγγιση ενός βίαιου ατόμου θα πρέπει να γίνει σαφές ότι η βία δεν είναι ποτέ επιλογή γιατί η αποσιώπηση ενός τέτοιου μηνύματος μπορεί να δώσει λανθασμένη εντύπωση στο θύτη ότι η συμπεριφορά του είναι αποδεκτή. Επικοινωνήστε στον θύτη ότι χρειάζεται θάρρος για να μιλήσει για την βία που πράττει και χρειάζεται βοήθεια για να αλλάξει την συμπεριφορά του. Προσφέρετε την υποστήριξή σας εάν επιλέξει να αναζητήσει βοήθεια. Πείστε τον θύτη ότι η λήψη επαγγελματικής βοήθειας είναι σημαντική και έχετε έτοιμη μια λίστα πόρων που μπορεί να φανεί χρήσιμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.2.γ Στρατηγικές για αποτελεσματική παρέμβαση και προσφορά υποστήριξης

i) Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (PBS)

Το Σύστημα Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (PBS) είναι μια προσέγγιση που αποσκοπεί στην ενδυνάμωση της ποιότητας ζωής και στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη μείωση προβληματικών συμπεριφορών, μέσα από την καλλιέργεια υγιών στάσεων και τρόπων αντιμετώπισης (ακαδημαϊκή επίδοση, υγεία, επιτυχία). Η φιλοσοφία του Συστήματος Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς βασίζεται στην Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (Applied Behavior Analysis - ABA, επιστημονική προσέγγιση με εφαρμογή τεχνικών για την αλλαγή συμπεριφορών), την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς (όλοι οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση στις ίδιες ευκαιρίες) και τις προσωποκεντρικές αξίες.

ii) Εκπαίδευση των Κοινωνικών Δεξιοτήτων (SST)

Ο συγκεκριμένος τύπος εκπαίδευσης αφορά ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων και μεθόδων διδασκαλίας που αξιοποιούνται με σκοπό την παροχή υποστήριξης σε ένα άτομο προκειμένου να κατανοήσει και να βελτιώσει τις κοινωνικές του δεξιότητες. Μερικές φορές αναφέρεται ως ομάδες κοινωνικών δεξιοτήτων, το SST συνδέεται συχνά με τα πεδία: Το SST απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών δεξιοτήτων. Παρ' ότι οι τρόποι προσδιορισμού των κοινωνικών δεξιοτήτων μπορεί να ποικίλει, γενικά, το SST δίνει έμφαση στους κανόνες και τις στάσεις υποστήριξης των ατόμων στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Ενδεικτικά αναφέρονται παρακάτω μερικά παραδείγματα δεξιοτήτων που εμπεριέχονται στο συγκεκριμένο πλαίσιο εκπαίδευσης:

- Τρόποι έναρξης συζήτησης
- Χαιρετισμός
- Τήρηση λειτουργικής οπτικής επαφής
- Τρόποι υγιούς κοινωνικής αλληλεπίδρασης
- Τρόπος συμπεριφοράς σε συγκεκριμένα κοινωνικά περιβάλλοντα
- Κατανόηση των συναισθημάτων και των εκφράσεων του προσώπου
- Εξοικείωση με τη γλώσσα του σώματος
- Ανάπτυξη διεκδικητικότητας
- Καλλιέργεια της ενσυναίσθησης

iii) Αρχές Διαπαιδαγώγησης

Οι υπάρχουσες προσπάθειες πρωτογενούς πρόληψης της βίας συχνά απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού και οι δευτερογενείς προσπάθειες σε συγκεκριμένα άτομα εντός αυτών των ομάδων. Αρχικά, οι στρατηγικές πρωτογενούς και δευτερογενούς πρόληψης για τα βρέφη και τα παιδιά προσχολικής ηλικίας επικεντρώνονται στην εξασφάλιση ενός υγιούς ξεκινήματος της ζωής τους με σκοπό να ευδοκιμήσουν και να εξελιχθούν σε μη βίαιους και παραγωγικούς ενήλικες. Επιπλέον, το σχολείο αποτελεί ίσως και έναν από τους ιδανικότερους χώρους για την εισαγωγή προγραμμάτων πρωτογενούς πρόληψης καθώς η πλειοψηφία των παιδιών πηγαίνει στο σχολείο, ένα μέρος που η κοινωνική μάθηση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως προς την ανάπτυξη συμπεριφορών. Ωστόσο, στην διάρκεια της εφηβείας τα πράγματα είναι αρκετά διαφορετικά, καθώς αποτελεί μια περίοδο σημαντικής νοητικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Όμως, η πρώιμη και η μέση εφηβεία προσφέρουν μοναδικά παράθυρα ευκαιρίας για προσπάθειες πρωτογενούς πρόληψης που ευαισθητοποιούν τους εφήβους σχετικά με την εμφάνιση της βίας στις σχέσεις και την διδασκαλία των υγιών τρόπων διαμόρφωσης στενών σχέσεων. Επιπρόσθετα όμως, η έρευνα των Wolfe and Johnne (1999), έχει καταλήξει στο γεγονός πως εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού σε ζητήματα έμφυλης βίας, όπως οι ανακοινώσεις δημόσιας υπηρεσίας και διαφημίσεις, αποτελούν κοινές προσεγγίσεις για την πρωτογενή πρόληψη της βίας από ενήλικες. Συνήθως, αυτές οι εκστρατείες παρέχουν πληροφορίες σχετικά με προειδοποιητικά σημάδια βίας καθώς και πηγές πληροφόρησης τόσο για τους θύτες, όσο και για τα θύματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.2.δ Μέθοδοι συμπεριφορικής θεραπείας

i) Γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία (CBT)

Η γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία (CBT) είναι ένας τύπος ψυχοθεραπευτικής θεραπείας που συμβάλλει στην υποστήριξη καλλιέργειας δεξιοτήτων αναγνώρισης και αλλαγής μη υγιών μοτίβων σκέψης που έχουν αρνητική επίδραση στη συμπεριφορά και τα συναισθήματά τους. Η γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία συνδέει τη γνωστική θεραπεία με τη συμπεριφορική θεραπεία βρίσκοντας μη λειτουργικά πρότυπα σκέψης, συναισθηματικές αντιδράσεις ή συμπεριφορές και αντικαθιστώντας τα με πιο λειτουργικά πρότυπα.

Έχει αποδειχτεί ότι οι γνωστικές συμπεριφορικές παρεμβάσεις είναι αποτελεσματικές για τη διαχείριση του θυμού, αντίδραση που μπορεί να οδηγήσει σε εκδήλωση βίας. Αυτές οι παρεμβάσεις στηρίζονται στην πεποίθηση ότι υπάρχει σύνδεση μεταξύ των σκέψεων, συναισθημάτων και συμπεριφορών.

ii) Λειτουργική οικογενειακή θεραπεία (FFT)

Η Λειτουργική Οικογενειακή Θεραπεία (FFT) έχει αποδειχθεί ότι είναι ένα από τα καλύτερα παραδείγματα των σημερινών μοντέλων οικογενειακής παρέμβασης που βασίζεται σε πολλές από τις κοινές θεραπευτικές των προκατόχων του και σε πιο γενικούς κοινούς παράγοντες καλής θεραπείας και σε εκτεταμένη κλινική εμπειρία (Sexton and Alexander 2010, 164). Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η FFT ήταν αποτελεσματική στη μείωση προβλημάτων συμπεριφοράς των νέων, όταν οι θεραπευτές τηρούσαν πιστά το θεραπευτικό μοντέλο. Οι θεραπευτές με υψηλή προσήλωση στην παροχή FFT συνέβαλαν στατιστικά σημαντικά στην μείωση (35%) στα κακουργήματα, (30%) στα βίαια εγκλήματα και οριακά αλλά σημαντικά στις υποτροπές σε πλημμελήματα (Sexton and Alexander 2010, 339). Το μοντέλο FFT επιτρέπει την επιτυχή παρέμβαση σε πολύπλοκα και πολυδιάστατα προβλήματα μέσω κλινικής πρακτικής που είναι ευέλικτα δομημένη και πολιτισμικά ευαίσθητη – και επίσης θεωρείται κατάλληλο για τους νέους και τις οικογένειές τους που αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως ενδοοικογενειακή βία, και την κοινότητα (Sexton and Alexander 2000, 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Γενικά, η αξιολόγηση στο FFT βασίζεται στις ακόλουθες αρχές:

- Η αξιολόγηση FFT θα πρέπει να επικεντρωθεί στους τρόπους με τους οποίους τα συστήματα οικογενειακών σχέσεων σχετίζονται με τα προβλήματα συμπεριφοράς που παρουσιάζονται – τόσο με προσαρμοστικούς όσο και με κακοπροσαρμοστικούς τρόπους.
- Η FFT θα πρέπει να εντοπίζει παράγοντες κινδύνου και προστατευτικούς παράγοντες μέσω κλινικής και επίσημης αξιολόγησης. Με αυτόν τον τρόπο, το FFT βοηθά στον εντοπισμό οικογενειακών, ατομικών και συμφραζόμενων ζητημάτων που μπορεί να γίνουν στόχοι θεραπείας.
- Η αξιολόγηση πρέπει να είναι πολυεπίπεδη, πολυδιάστατη και πολυμεθοδική. Οι ατομικοί παράγοντες περιλαμβάνουν το γνωστικό και αναπτυξιακό επίπεδο του εφήβου και τυχόν ψυχολογικές καταστάσεις που μπορεί να έχει (π.χ. κατάθλιψη/άγχος, διαταραχές σκέψης).
- Η αξιολόγηση της οικογενειακής λειτουργίας – αντί της ολοκλήρωσης μιας διαγνωστικής αξιολόγησης – είναι ο πιο χρήσιμος τρόπος για τον εντοπισμό κατάλληλων επιλογών και προσεγγίσεων θεραπείας. Στόχος της αξιολόγησης είναι ο σχεδιασμός της καταλληλότερης θεραπείας.
- Η κλινική αξιολόγηση, το αποτέλεσμα και η αξιολόγηση της συμμόρφωσης είναι κρίσιμα για την επιτυχή εφαρμογή του μοντέλου FFT

iii) Διαλεκτική συμπεριφορική θεραπεία (DBT)

Τύπος Γνωσιακής Συμπεριφοριστικής Θεραπείας με σκοπό την υποστήριξη του ατόμου, μέσα από την καλλιέργεια νέων δεξιοτήτων, ώστε να κατανοεί, να αποδέχεται και να δίνει βάρος στα προσωπικά του βιώματα, συναισθήματα και αντιλήψεις. Η ΔΣΘ συνδυάζει το βασικό μοντέλο της Γνωσιακής Συμπεριφοριστικής Θεραπείας για τη συναισθηματική διαχείριση με τις έννοιες της δεκτικότητας, της ανεκτικότητας απέναντι στο δυσάρεστο συναίσθημα και της αυτογνωσίας. Το άτομο μαθαίνει να δείχνει εμπιστοσύνη στις συναισθηματικές του αντιδράσεις απέναντι στα όσα συμβαίνουν και να υιοθετεί μεθόδους διαχείρισης των ακραίων συναισθημάτων. Οι δεξιότητες που καλλιεργούνται ενδυναμώνουν την προσωπική ικανότητα λειτουργικής αντιμετώπισης των συναισθημάτων και αποφυγής εμπλοκής σε αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

4.3 Υποστηρικτικές Δομές

Σε αυτήν την ενότητα θα γίνει μία σύντομη παρουσίαση των κύριων Υποστηρικτικών Δομών σχετικά με ζητήματα έμφυλης βίας:

- ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Αποτελεί τον αρμόδιο κυβερνητικό φορέα για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς. Η Γ.Γ.Ι.Φ είναι αυτοτελής Δημόσια Υπηρεσία και στις αρμοδιότητες της έγκεινται η προώθηση και πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής.

- ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ Ε.Ε.Τ.Α.Α

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, στο πλαίσιο του "Εθνικού Προγράμματος για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010 - 2013", με Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού, Διαχείρισης και Εφαρμογής συγχρηματοδοτούμενων δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών (ΕΥΣΥΔΕ - ΥΠΕΣ) και με χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007 - 2013" (ΕΠΔΜ), προωθεί τη δημιουργία ολοκληρωμένου Δικτύου Δομών για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, το οποίο περιλαμβάνει δεκατέσσερα (14) Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, καθώς και είκοσι πέντε (26) Συμβουλευτικά Κέντρα Δήμων και δέκα εννέα (19) Ξενώνες Φιλοξενίας Δήμων της χώρας που επιλέχθηκαν βάσει πληθυσμιακών και γεωγραφικών κριτηρίων. Στόχος του Δικτύου είναι η παροχή υποστηρικτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών σε γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους για την πρόληψη και καταπολέμηση των σημαντικότερων μορφών έμφυλης βίας (ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική παρενόχληση, βιασμός, trafficking).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Συνδεδειγμένο ιστορικό των δομών αποτελεί η τηλεφωνική γραμμή SOS 15900 της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, η οποία έχει ήδη συμπληρώσει ένα χρόνο επιτυχημένης λειτουργίας με περισσότερες από 5000 κλήσεις. Η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), με την ιδιότητα του Συντονιστή Δικαιούχου, υποστηρίζει τη δημιουργία και λειτουργία των παραπάνω αυτοδιοικητικών δομών. Στο πλαίσιο αυτό:

- δημιούργησε τα κατάλληλα πρότυπα και μεθοδολογικά εργαλεία για την άμεση, ορθολογική και αποτελεσματική ανταπόκριση των Δήμων στο διαχειριστικό πλαίσιο χρηματοδότησης του έργου, τόσο κατά το στάδιο της Ένταξης των Έργων όσο και καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του Έργου
- παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη για το σχεδιασμό, την παρακολούθηση και εφαρμογή του Έργου και έχει αναπτύξει, για το λόγο αυτό, ηλεκτρονική δέσμη συνεργασίας και συμβουλευτικό γραφείο υποστήριξης των δομών (help desk)
- πραγματοποιεί τεχνικές συσκέψεις σε τακτά χρονικά διαστήματα
- δημιούργησε Βάση Δεδομένων, η οποία θα συλλέγει στοιχεία από όλες τις δομές, τα οποία αφορούν τις εξυπηρετούμενες γυναίκες θύματα βίας και τα στελέχη τα οποία εργάζονται στις δομές
- συνέταξε Οδηγό Δικτύωσης των Δομών
- εκπονεί Πρότυπο Σχέδιο Βιωσιμότητας των Δομών και υποστηρίζει τους Δικαιούχους Δήμους ως προς την εκπόνηση των δικών τους Σχεδίων Βιωσιμότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Στην Ελλάδα το Γ.Κ. (Γυναικείο Κίνημα) είχε συρρικνωθεί πριν από την είσοδο της χώρας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, λόγω της δικτατορίας που κυβερνούσε τη χώρα την τελευταία 4ετία. Κατά τη διάρκεια της Γερμανο-ιταλικής κατοχής το Κίνημα αναβίωσε, φυσικά στα πλαίσια των στόχων της εθνικής αντίστασης, η οποία υπήρξε ιδιαίτερα δραστήρια στην Ελλάδα κατά την χρονική περίοδο 1940-45. Έχει μείνει στην ιστορία του τόπου το ξεσήκωμα 200.000 γυναικών, που το Μάρτιο του 1943 διαδήλωσαν στο κέντρο της Αθήνας και κατάφεραν να ματαιώσουν την επιστράτευση των Ελλήνων ανδρών που είχαν εξαγγείλει οι Αρχές κατοχής. Στα χρόνια που ακολουθούν τον εμφύλιο πόλεμο δεν μπορεί να γίνεται λόγος για συλλογικούς αγώνες. Μόνο μετά πάροδο 15 χρόνων από την έκρηξή του, συγκεκριμένα το 1961, γίνεται η πρώτη προσπάθεια για συλλογική δράση των γυναικών. Το Γ.Κ. λοιπόν αρχίζει ουσιαστικά τη δράση του από το 1975. Το 1999, η οργάνωση ΚΔΓ υλοποιεί ένα πρόγραμμα ΔΑΦΝΗ και, με την ευκαιρία αυτή, ιδρύει ένα δίκτυο των οργανώσεων που ασχολούνται με όλες τις μορφές της ανδρικής βίας κατά των γυναικών σε όλη την επικράτεια, με έδρα την Αθήνα: συνολικά 50 οργανώσεις και ομάδες, αλλά και άτομα, γίνονται μέλη του. Το 2004, το ελληνικό εθνικό παρατηρητήριο για τη βία κατά των γυναικών αποτελείται αφενός από το «Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών» (τομέας ΜΚΟ) και αφετέρου από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και το ΚΕΘΙ, δηλ. το Κέντρο Έρευνας για Θέματα Ισότητας (τομέας κυβερνητικός). Στην Ελλάδα, ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, το οποίο είχε συνταχθεί από στελέχη του Υπουργείου Εσωτερικών, υπήρχε ήδη από το 1997. Αυτό το σχέδιο δεν εφαρμόστηκε ποτέ (το 2016 τα επόμενα στοιχεία).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Στο μεταξύ, η Γενική Γραμματεία Ισότητας υπέγραψε τη σύμβαση για τη δημιουργία του Εθνικού Παρατηρητήριου και τη διάθεση του ποσού των 15.000 €. Η ίδρυση του Εθνικού Παρατηρητήριου για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών εξαγγέλθηκε κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας της Ε.Ε. (Ευρωπαϊκής Ένωσης), από τον Υπουργό Εσωτερικών και Δημοσίας Διοίκησης στις 31 Μαΐου 2003. Αποστολή του Παρατηρητήριου είναι:

- Να παρακολουθεί τις δραστηριότητες της κυβέρνησης σε σχέση με τις δεσμεύσεις της και την κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών.
- Να υπογραμμίζει τα λάθη στις πολιτικές και τις βασικές δεσμεύσεις, κυρίως δείχνοντας πού βρίσκονται τα εμπόδια.
- Να γνωστοποιεί τα κριτικά και επείγοντα σημεία, να αναζητά και να διαμορφώνει τις συστάσεις πάνω στις οποίες θα δραστηριοποιείται.
- Να ετοιμάζει, στα πλαίσια του ρόλου του ως ανεξάρτητου συνασπισμού των γυναικείων ΜΚΟ, την εθνική έκθεση για τη βία κατά των γυναικών.
- Πλέον το έργο του Εθνικού Παρατηρητηρίου έχει αναλάβει το Υπουργείο Εσωτερικών με το Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Ισότητα των Φύλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι φορέας για την παρακολούθηση και προώθηση της εφαρμογής, στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου. Ο Συνήγορος μεσολαβεί σε περιπτώσεις διάκρισης. Στην κατηγορία των διακρίσεων εντάσσονται οι ακόλουθες υποκατηγορίες:

- *Άμεση διάκριση:* Όταν ένα πρόσωπο για λόγους φύλου, φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο σε ανάλογη κατάσταση.
- *Έμμεση διάκριση:* Όταν μία εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα με ένα από τα παραπάνω προστατευόμενα χαρακτηριστικά, σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξής του είναι πρόσφορα και αναγκαία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- *Παρενόχληση:* Όταν εκδηλώνεται ανεπιθύμητη συμπεριφορά συνδεόμενη με ένα από τα παραπάνω προστατευόμενα χαρακτηριστικά, με σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας του προσώπου αυτού και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος.
- *Σεξουαλική παρενόχληση:* Όταν εκδηλώνεται οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος.
- *Διάκριση λόγω σχέσης:* Η λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση ενός προσώπου λόγω της στενής του σχέσης με πρόσωπο ή πρόσωπα με ένα από τα παραπάνω προστατευόμενα χαρακτηριστικά.
- *Διάκριση λόγω νομιζόμενων χαρακτηριστικών:* Η λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση ενός προσώπου που εικάζεται ότι διαθέτει ένα από τα παραπάνω προστατευόμενα χαρακτηριστικά.
- *Πολλαπλή διάκριση:* Οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμός ή περιορισμός σε βάρος προσώπου, βασίζεται σε περισσότερους από έναν από τους ανωτέρω λόγους.
- *Άρνηση εύλογων προσαρμογών:* για τα άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάθηση νοείται ως διάκριση. Εύλογες προσαρμογές είναι οι απαραίτητες και κατάλληλες τροποποιήσεις, ρυθμίσεις και ενδεδειγμένα μέτρα, που απαιτούνται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, προκειμένου να διασφαλιστεί για τα άτομα με αναπηρίες ή χρόνιες παθήσεις, η αρχή της ίσης μεταχείρισης και δεν επιβάλλουν δυσανάλογο ή αδικαιολόγητο βάρος στον εργοδότη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4Ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- ΓΡΑΜΜΗ SOS 15900

Υπηρεσία εθνικής εμβέλειας που δίνει τη δυνατότητα στις γυναίκες θύματα βίας ή σε τρίτα πρόσωπα να επικοινωνήσουν άμεσα με ένα φορέα αντιμετώπισης της έμφυλης βίας. Τη γραμμή στελεχώνουν ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι που παρέχουν άμεση βοήθεια σε έκτακτα και επείγοντα περιστατικά βίας σε 24ωρη βάση, 365 μέρες το χρόνο. Ταυτόχρονα υπάρχει δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας των γυναικών μέσω της διεύθυνσης e-mail: sos15900@isotita.gr.

Για περισσότερες λεπτομέρειες για τις αρχές και τον τρόπο λειτουργίας της Γραμμής SOS 15900 παρακαλούμε πατήστε [εδώ](#).

- Η Γραμμή SOS 15900 απευθύνεται σε γυναίκες που:
- υφίστανται σωματική κακοποίηση
- υφίστανται ψυχολογική, συναισθηματική ή λεκτική βία
- υφίστανται οικονομική βία
- έχουν υποστεί βιασμό ή απόπειρα βιασμού
- έχουν υπάρξει θύματα πορνείας ή trafficking
- έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, σε κοινωνικό χώρο, στην οικογένεια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4Ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Και παρέχει τις ακόλουθες υπηρεσίες:

- Ενημέρωση σε πολίτες και φορείς, σχετικά με θέματα όσον αφορά την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.
- Πληροφόρηση για ζητήματα ισότητας των φύλων.
- Ψυχοκοινωνική συμβουλευτική σε περιστατικά που απαιτούν άμεση ψυχολογική και κοινωνική στήριξη και σχετίζονται με βία κατά των γυναικών.
- Παραπομπή περιστατικών σε Ξενώνες, σε Συμβουλευτικά Κέντρα κατά της βίας, σε Υπηρεσίες Υγείας, και άλλους συνεργαζόμενους φορείς.

Οι σύμβουλοι της Γραμμής:

- προσφέρουν εξειδικευμένες υπηρεσίες συμβουλευτικής, επιδεικνύοντας συναισθηματική κατανόηση και προσφέροντας ανακούφιση στις γυναίκες.
- τηρούν το απόρρητο της συμβουλευτικής κι ενημερώνουν τη συμβουλευόμενη ότι τηρούνται οι κανόνες της εχεμύθειας.
- ενθαρρύνουν τις γυναίκες να βγουν από την απομόνωση, να κατανοήσουν ότι δεν είναι μόνες και ότι δεν ευθύνονται για τη βία που υφίστανται.

Σκοπός των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι η ενδυνάμωση των γυναικών και η επανάκτηση της αυτοεκτίμησής τους ώστε να μπορέσουν να αναλάβουν την ευθύνη της επαγγελματικής, προσωπικής και οικογενειακής τους ζωής και να πάρουν οι ίδιες τις καλύτερες αποφάσεις για το μέλλον τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- ΕΘΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ SOS 1056

Η αναγνωρισμένη ως «Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή SOS 1056» λειτουργεί από «Το Χαμόγελο του Παιδιού» και είναι στη διάθεση κάθε παιδιού και ενήλικα για την παροχή υποστήριξης σε θέματα που τους απασχολούν.

Ο Σύλλογος «ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ», είναι Σύλλογος εθελοντικός, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Κύριο μέλημά του είναι να προασπίσει τα δικαιώματα των παιδιών καθημερινά, 24 ώρες την ημέρα, 365 ημέρες το χρόνο. Να εξασφαλίσει τα απαραίτητα για τη σωματική, ψυχική και πνευματική ισορροπία τους. Ειδικότερα παρέχει:

- Υπηρεσίες για όλα τα παιδιά στην Ελλάδα ανεξάρτητα από εθνικότητα και θρήσκευμα.
- Δράσεις πρόληψης για όλα τα παιδιά στην Ελλάδα για την αποφυγή των φαινομένων Βίας, των περιστατικών Εξαφάνισης καθώς και την παροχή ιατρικών προληπτικών εξετάσεων.
- Δράσεις παρέμβασης για παιδιά θύματα κάθε μορφής Βίας, Παιδιά που εξαφανίζονται, Παιδιά με προβλήματα Υγείας, Παιδιά που ζουν ή απειλούνται να βρεθούν σε κατάσταση Φτώχειας.
- Δράσεις θεραπείας για παιδιά θύματα κάθε μορφής Βίας.

Η Γραμμή 1056 διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση φαινομένων Βίας που αντιμετωπίζουν τα παιδιά (Σωματική, Σεξουαλική & Ψυχολογική Κακοποίηση, Παραμέληση, Bullying, Παράνομη διακίνηση & εμπορία).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Η Γραμμή 1056 είναι στελεχωμένη αποκλειστικά από εξειδικευμένους Κοινωνικούς Λειτουργούς και Ψυχολόγους και διαθέσιμη πανελλαδικά, 24ώρες το 24ωρο, 365 ημέρες το χρόνο.

Οι κλήσεις προς την Γραμμή 1056 είναι δωρεάν από σταθερό και κινητό τηλέφωνο, για κλήση από καρτοτηλέφωνο ΔΕΝ απαιτείται τηλεκάρτα, ενώ η κλήση από καρτοκινητά δεν απαιτεί διαθέσιμες μονάδες.

Μέσω της «Εθνικής, Τηλεφωνικής Γραμμής SOS 1056» παρέχονται οι εξής υπηρεσίες:

- Λήψη ανώνυμων και επώνυμων καταγγελιών για παιδιά σε κίνδυνο (κακοποίηση, trafficking, ασυνόδευτα παιδιά).
- Ενεργοποίηση διαδικασιών για την άμεση παροχή προστασίας παιδιών σε κίνδυνο (επιτόπια παρέμβαση).
- Ενεργοποίηση διαδικασιών για τη φροντίδα παιδιών που έχουν κακοποιηθεί και βρίσκονται στα νοσοκομεία (μεταβατικό στάδιο).
- Διαχείριση αιτημάτων φιλοξενίας κακοποιημένων παιδιών στα 14 Σπίτια του Οργανισμού.
- Παροχή κατευθύνσεων για κάθε θέμα και τη διασύνδεση με άλλες υπηρεσίες.
- Κινητοποίηση εθελοντών δοτών αίματος και αιμοπεταλίων.

Για την υλοποίηση των παραπάνω στη διάθεσή της Γραμμής όλο το 24ωρο βρίσκονται τα οχήματα άμεσης Επέμβασης και οι Κινητές Ιατρικές Μονάδες Εντατικής Θεραπείας και νεογνά και παιδιά, που διαθέτει ο Οργανισμός.

Δίνοντας έμφαση στην επικοινωνία με τα παιδιά και τους εφήβους, πέρα από την επικοινωνία μέσω τηλεφώνου, δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά, να «μιλήσουν» μέσω: Email, Chat και Social Media.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Σε υλικοτεχνικό επίπεδο η Γραμμή 1056 είναι εξοπλισμένη με τελευταίας τεχνολογίας μηχανήματα και λογισμικό και λειτουργεί σε 4 διασυνδεδεμένα τηλεφωνικά κέντρα σαν 1. Αυτό εξασφαλίζει μέγιστο χρόνο αναμονής κάθε κλήσης τα 12sec.

Τα τηλεφωνικά Κέντρα της Εθνικής Γραμμής για τα Παιδιά SOS 1056 βρίσκονται:

- Αθήνα (Μαρούσι και Καρέας)
- Θεσσαλονίκη
- Πάτρα

Αξίζει να σημειωθεί ότι «Το Χαμόγελο του Παιδιού» θέλοντας να διασφαλίσει την απρόσκοπτη λειτουργία της Γραμμής 1056 κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες διαθέτει και ένα τηλεφωνικό κέντρο Έκτακτης Ανάγκης στο Δ.Α.Α. Ελ. Βενιζέλος.

«Το Χαμόγελο του Παιδιού» λειτουργεί τη Γραμμή SOS 1056 από το 1997, ενώ το 2007 η Γραμμή αναγνωρίστηκε ως Εθνική Γραμμή για τα Παιδιά.

• ΞΕΝΩΝΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Στο Εθνικό Πρόγραμμα για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010-2013, της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων δεσπόζουσα θέση καταλαμβάνει η δημιουργία 14 Ξενώνων Φιλοξενίας θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας από τους Δήμους, που εδρεύουν στις Πρωτεύουσες των Περιφερειών (στην Αττική: Αθήνα και Πειραιάς).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Η ανάπτυξη του Δικτύου Ξενώνων Φιλοξενίας στοχεύει στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης των γυναικών - θυμάτων βίας και των παιδιών τους. Οι Ξενώνες παρέχουν στις γυναίκες-θύματα έμφυλης βίας και στα ανήλικα τέκνα τους ασφαλή διαμονή, ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη, από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, και διευκολύνουν την πρόσβαση σε νομικές συμβουλές με την παραπομπή στα Συμβουλευτικά Κέντρα Γυναικών της ΓΓΙΦ και των Ο.Τ.Α. ά βαθμού. Οι Ξενώνες λειτουργούν καθημερινά, σε εικοσιτετράωρη βάση και καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Το Δίκτυο λειτουργεί συμπληρωματικά της Τηλεφωνικής Γραμμής SOS 15900, του Πανελλήνιου Δικτύου Συμβουλευτικών Κέντρων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων (14 Δομές) και των Συμβουλευτικών Κέντρων των Δήμων (25 Δομές).

Οι Ξενώνες στελεχώνονται, κατ' ελάχιστον, από : α) μία/ένα σύμβουλο κοινωνικής στήριξης, β) μία/ένα σύμβουλο ψυχολογικής υποστήριξης, γ) μία/ένα παιδαγωγό ή παιδοψυχολόγο, δ) μία/ένα υπάλληλο διοικητικής υποστήριξης, ε) ικανό αριθμό φυλάκων και στ) γενικό βοηθητικό προσωπικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Στους Ξενώνες του παρόντος παραπέμπονται γυναίκες – θύματα έμφυλης βίας με πρωτοβουλία των Συμβουλευτικών Κέντρων Γυναικών, των Κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων και των Υπηρεσιών του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.). Οι Φορείς του προηγούμενου εδαφίου, διαβιβάζουν το συντομότερο δυνατόν το ιστορικό των κακοποιημένων γυναικών στο επιστημονικό προσωπικό του οικείου Ξενώνα. Το τελευταίο προβαίνει στη δημιουργία φακέλου για έκαστο περιστατικό και εισηγείται στην Ομάδα Διοίκησης Έργου του οικείου Ξενώνα την παραμονή των γυναικών ή μη σε αυτόν, με σκοπό τη λήψη σχετικής απόφασης από το τελευταίο.

Η διαμονή των γυναικών – θυμάτων έμφυλης βίας και των ανήλικων τέκνων τους στον Ξενώνα έχει μεταβατικό και προσωρινό χαρακτήρα. Η μέγιστη διάρκειά της ορίζεται στους τρεις μήνες και δύναται να παραταθεί για τρεις (3) ακόμη μήνες με απόφαση της Διοίκησης, έπειτα από σχετική εισήγηση του επιστημονικού προσωπικού. δύναται να παραταθεί για τρεις (3) ακόμη μήνες με απόφαση της Διοίκησης, έπειτα από σχετική εισήγηση του επιστημονικού προσωπικού.

Η δημιουργία των Ξενώνων χρηματοδοτείται από το έργο ΕΣΠΑ «Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας» που υλοποιεί η ΕΕΤΑΑ, με το ρόλο του Συντονιστή Δικαιούχου, για λογαριασμό της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.

Δικαιούχοι και Φορείς Λειτουργίας είναι οι Δήμοι:

Αγρινίου, Αθηναίων, Αχαρνών, Βόλου, Ηρακλείου (Κρήτης), Θεσσαλονίκης, Ιωαννιτών, Κέρκυρας, Κοζάνης,, Κομοτηνής, Κορδελιού - Ευόσμου, Λαμιέων, Λαρισαίων, Λέσβου, Πατρέων, Πειραιώς, Ρόδου, Τρίπολης και Χανίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- [ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ metoogreece.gr](http://www.metoogreece.gr)

Το Κίνημα Με Τοο, ή #ΜεΤοο, μαζί με όλες τις παρόμοιες εκδοχές του ανά την υφήλιο, είναι ανεξάρτητο κοινωνικό κίνημα ενάντια στη σεξουαλική κακοποίηση και παρενόχληση, αλλά και στην κακοποίηση, βία ή/και παρενόχληση οποιασδήποτε μορφής (λεκτικής, ψυχολογικής-ψυχικής, σωματικής, εκφοβισμού εργασιακού ή μη) σε ανήλικους και ενήλικες, που δρα κυρίως μέσω της προτροπής δημοσιοποίησης των περιστατικών στα κοινωνικά δίκτυα. Το ελληνικό Κίνημα του Με Τοο αφορά τη δημοσιοποίηση υποθέσεων σεξουαλικών κακοποιήσεων στην Ελλάδα από τα θύματα. Ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2020 και πήρε μεγαλύτερη έκταση τον Ιανουάριο του 2021, ύστερα από τη δημόσια αφήγηση της αθλήτριας Σοφίας Μπεκατώρου της σεξουαλικής επίθεσης που είχε δεχτεί πολλά χρόνια πριν (1998), από μέλος της Ελληνικής Ιστιοπλοϊκής Ομοσπονδίας. Τις αποκαλύψεις της Μπεκατώρου, συνόδευσε ένα κύμα επιδοκιμασίας και συμπαραστάσης που εκδηλώθηκε κυρίως μέσω των κοινωνικών δικτύων και των ΜΜΕ.

Το metoogreece.gr είναι μια ιστοσελίδα της Πολιτείας που θα συλλέγει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για θέματα σεξουαλικής παρενόχλησης, κακοποίησης και εξουσιαστικής βίας και τις δράσεις καταπολέμησής τους.

• **ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ**

Με απόφαση του Συμβουλίου Διοίκησης συνιστάται και συγκροτείται σε κάθε Α.Ε.Ι. Επιτροπή Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων ως συμβουλευτικό όργανο του Ιδρύματος και των οργάνων διοίκησής του. Αποστολή της Επιτροπής είναι η προώθηση της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων με βάση το φύλο, την φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την κατάσταση υγείας/αναπηρίας, την ηλικία ή τον γενετήσιο προσανατολισμό σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας και σε όλες τις διαδικασίες και δραστηριότητες της ακαδημαϊκής ζωής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

Η Επιτροπή συμβάλλει στην πρόληψη και αντιμετώπιση κάθε είδους διακρίσεων και στην πρόληψη και αντιμετώπιση του σεξισμού, της σεξουαλικής παρενόχλησης και κάθε είδους παρενοχλητικής συμπεριφοράς στο ίδρυμα.

Η Επιτροπή είναι εννεαμελής και αποτελείται από έξι (6) μέλη Δ.Ε.Π., ένα (1) μέλος Ε.Ε.Π. ή Ε.ΔΙ.Π. ή Ε.Τ.Ε.Π., έναν (1) διοικητικό υπάλληλο και έναν (1) φοιτητή. Τα μέλη της έχουν τριετή θητεία και ορίζονται ύστερα από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, που δημοσιεύει ο Πρύτανης. Ο Πρύτανης δύναται, με απόφασή του, να αντικαθίσταται κατά την άσκηση της αρμοδιότητας του προηγούμενου εδαφίου από τον αρμόδιο Αντιπρύτανη. Οι υποψηφιότητες αξιολογούνται από τριμελή επιτροπή που συγκροτεί η Σύγκλητος, η οποία συντάσσει πίνακα κατάταξης και τον υποβάλλει ως εισήγηση στη Σύγκλητο. Η Σύγκλητος κατά την επιλογή των μελών λαμβάνει υπόψη το έργο και γενικότερα τη συνεισφορά των υποψηφίων στα πεδία της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης κάθε είδους διακρίσεων και παρενοχλητικής συμπεριφοράς.

Η Επιτροπή Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- εκπονεί σχέδια δράσης για την προώθηση και διασφάλιση της ουσιαστικής ισότητας και της καταπολέμησης των διακρίσεων στις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και διοικητικές διαδικασίες του ιδρύματος και καταρτίζει ετήσια έκθεση, την οποία υποβάλλει στη Σύγκλητο και στο Συμβούλιο Διοίκησης,
- εισηγείται στα αρμόδια όργανα μέτρα για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων, την αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης και κάθε είδους παρενοχλητικής συμπεριφοράς,
- παρακολουθεί και αξιολογεί την πορεία υλοποίησης των ανωτέρω μέτρων και των αποτελεσμάτων τους και εισηγείται την τροποποίηση, αναθεώρηση ή συμπλήρωσή τους,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ «ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΤΡΟΠΕΑ»

- παρέχει ενημέρωση και επιμόρφωση στα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας σε θέματα σχετικά με την ισότητα των φύλων, των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και την καταπολέμηση κάθε είδους διακρίσεων, την αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης και κάθε είδους παρενοχλητικής συμπεριφοράς,
- προωθεί την εκπόνηση προγραμμάτων σπουδών και τη διενέργεια σεμιναρίων και διαλέξεων που εστιάζουν στη μελέτη του φύλου, των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, της καταπολέμησης των διακρίσεων και την αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης και κάθε είδους παρενοχλητικής συμπεριφοράς,
- προωθεί την εκπόνηση μελετών και ερευνών σχετικά με θέματα που σχετίζονται με το πεδίο της αρμοδιότητάς της,
- καταγράφει τις αναφορές και καταγγελίες για περιστατικά διακριτικής μεταχείρισης και σεξουαλικής παρενόχλησης ή παρενόχλησης λόγω φύλου και τις διαβιβάζει στα αρμόδια όργανα, η) παρέχει συνδρομή προς θύματα διακρίσεων, σεξουαλικής παρενόχλησης και παρενοχλητικής συμπεριφοράς, όταν καταγγέλλουν διακριτική μεταχείριση ή παρενόχληση.

Η Επιτροπή Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων δύναται να υποστηρίζεται στο έργο της από Μονάδα του Ιδρύματος για την υλοποίηση των σχεδίων δράσης παρ. 1, όπως ειδικότερα ορίζεται στον Οργανισμό και τον Εσωτερικό Κανονισμό του Ιδρύματος.

Με τον Εσωτερικό Κανονισμό του Α.Ε.Ι. ρυθμίζονται ειδικότερα τα θέματα προώθησης της ισότητας των φύλων, καταπολέμησης των διακρίσεων και υποστήριξης των θυμάτων διακριτικής μεταχείρισης και σεξουαλικής παρενόχλησης από την Επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

Ορολογίες, Σωματική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, Add a subheading

Physical Violence, Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/physical-violence>

Ορολογίες, Σεξουαλική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, Add a subheading

Sexual Violence, Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/sexual-violence>

Ορολογίες, Ψυχολογική/ Συναισθηματική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, Add a subheading

Psychological violence, Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/psychological-violence>

Ορολογίες, Ψυχολογική/ Συναισθηματική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, Add a subheading

Ορολογίες, Λεκτική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, Add a subheading

Forms of violence, European Institute for Gender Equality, <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/forms-of-violence>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

Ορολογίες, Οικονομική Βία, Διοτίμα, Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, [Add a subheading](#)

Cycle of Violence, Wilson J.K., Wiley Online Library, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118929803.ewac0083#:~:text=Abstract,incident%2C%20and%20the%20honeymoon%20phase>

Χανδρά, Α. Μ. (2019). Συνέντευξη με δυο έργα τέχνης και οκτώ συμβούλους τηλεφωνικών γραμμών στήριξης για το φαινόμενο της Ενδοοικογενειακής βίας και της γυναικείας κακοποίησης. [Add a subheading](#)

Κύκλος της βίας, Λιάφου Β., W.I.N. HELLAS- Διεθνής Υποστήριξη Γυναικών, [Add a subheading](#)

Action Sheet 4, Gender-based Violence, Handbook for the Protection of Internally Displaced Persons, 1 December 2007, UNHCR, the UN Refugee Agency, <https://www.unhcr.org/protection/idps/4794b3512/handbook-protection-internally-displaced-persons-part-v-protection-risks.html?query=Handbook%20for%20the%20Protection%20of%20Internally%20Displaced%20Persons>

Signs of Abuse, Learn More, National Coalition Against Domestic Violence (NCADV) <https://ncadv.org/signs-of-abuse#:~:text=An%20abuser%20objectifies%20the%20victim,the%20causes%20of%20their%20behavior.>

Fact Sheet 3- Perpetrator characteristics, Western Australian Family and Domestic Violence Common Risk Assessment and Risk Management Framework, Government of Western Australia (WA.gov.au), <https://www.wa.gov.au/system/files/2021-10/CRARMF-Fact-Sheet-3-Perpetrator-characteristics.pdf>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

Risk and protective factors, Crime Prevention Funding Programs, Crime Prevention, Countering Crime, Public Safety Canada, Government of Canada,

<https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/cntrng-crm/crm-prvntn/fndng-prgrms/rsk-fctrs-en.aspx>

What are the risk factors for becoming a perpetrator? Director of Public Health Annual Report 2021: Domestic Violence and Abuse, Public Health, Health, wellbeing and sports, Buckinghamshire Council, <https://www.buckinghamshire.gov.uk/health-wellbeing-and-sports/public-health-bucks/director-of-public-health-annual-report-2021-domestic-violence-and-abuse/what-are-the-risk-factors-for-becoming-a-perpetrator/#:~:text=Greater%20risk%20is%20associated%20with,domestic%20abuse%20is%20more%20likely.>

Abuse Cannot Be Blamed on Mental Illness, Identifying Abuse, Articles, DomesticShelters.org, <https://www.domesticshelters.org/articles/identifying-abuse/abuse-cannot-be-blamed-on-mental-illness>

What are the risk factors for becoming a perpetrator? Director of Public Health Annual Report 2021: Domestic Violence and Abuse, Public Health, Health, wellbeing and sports, Buckinghamshire Council, <https://www.buckinghamshire.gov.uk/health-wellbeing-and-sports/public-health-bucks/director-of-public-health-annual-report-2021-domestic-violence-and-abuse/what-are-the-risk-factors-for-becoming-a-perpetrator/#:~:text=Greater%20risk%20is%20associated%20with,domestic%20abuse%20is%20more%20likely>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

Risk and protective factors, Crime Prevention Funding Programs, Crime Prevention, Countering Crime, Public Safety Canada, Government of Canada, <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/cntrng-crm/crm-prvntn/fndng-prgrms/rsk-fctrs-en.aspx>

Risk and protective factors, Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA), <https://www.samhsa.gov/sites/default/files/20190718-samhsa-risk-protective-factors.pdf>

What are the risk factors for becoming a perpetrator? Director of Public Health Annual Report 2021: Domestic Violence and Abuse, Public Health, Health, wellbeing and sports, Buckinghamshire Council, <https://www.buckinghamshire.gov.uk/health-wellbeing-and-sports/public-health-bucks/director-of-public-health-annual-report-2021-domestic-violence-and-abuse/what-are-the-risk-factors-for-becoming-a-perpetrator/#:~:text=Greater%20risk%20is%20associated%20with,domestic%20abuse%20is%20more%20likely>

Risk and protective factors, Crime Prevention Funding Programs, Crime Prevention, Countering Crime, Public Safety Canada, Government of Canada, <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/cntrng-crm/crm-prvntn/fndng-prgrms/rsk-fctrs-en.aspx>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

What are the risk factors for becoming a perpetrator? Director of Public Health Annual Report 2021: Domestic Violence and Abuse, Public Health, Health, wellbeing and sports, Buckinghamshire Council, [https://www.buckinghamshire.gov.uk/health-wellbeing-and-sports/public-health-bucks/director-of-public-health-annual-report-2021-domestic-violence-and-abuse/what-are-the-risk-factors-for-becoming-a-](https://www.buckinghamshire.gov.uk/health-wellbeing-and-sports/public-health-bucks/director-of-public-health-annual-report-2021-domestic-violence-and-abuse/what-are-the-risk-factors-for-becoming-a-perpetrator/#:~:text=Greater%20risk%20is%20associated%20with,domestic%20abuse%20is%20more%20likely)

[perpetrator/#:~:text=Greater%20risk%20is%20associated%20with,domestic%20abuse%20is%20more%20likely](https://www.buckinghamshire.gov.uk/health-wellbeing-and-sports/public-health-bucks/director-of-public-health-annual-report-2021-domestic-violence-and-abuse/what-are-the-risk-factors-for-becoming-a-perpetrator/#:~:text=Greater%20risk%20is%20associated%20with,domestic%20abuse%20is%20more%20likely)

Active Preventers and Active Bystanders: Preventing Gender Based Violence in youth's life, Programmes and Projects Information, EEA and Norway Grants, <https://eeagrants.org/archive/2014-2021/projects/GR-ACTIVECITIZENS-0101>

We Are All Bystanders, J. March & D. Keltner, Great Good Magazine- Science-Based Insights for a meaningful life, <https://greatergood.berkeley.edu/article/item/we-are-all-bystanders>

How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/>

Warning Signs of an Abusive Person, Domestic Violence Reduction Unit, Special Victims Unit (SVU), Family Services Division, Police Divisions and Units, Police Bureau, The city of Portland, <https://www.portlandoregon.gov/police/article/60653>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/> Red Flags, Domestic and Sexual Abuse, Sheffield Domestic Abuse-Coordination Team, <https://sheffielddact.org.uk/domestic-abuse/redflags/#:~:text=Takes%20little%20or%20no%20responsibility,Gaslighting>

How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/> Red Flags, Domestic and Sexual Abuse, Sheffield Domestic Abuse-Coordination Team, <https://sheffielddact.org.uk/domestic-abuse/redflags/#:~:text=Takes%20little%20or%20no%20responsibility,Gaslighting>

How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/> Warning Signs of an Abusive Person, Domestic Violence Reduction Unit, Special Victims Unit (SVU), Family Services Division, Police Divisions and Units, Police Bureau, The city of Portland, <https://www.portlandoregon.gov/police/article/60653>

Red Flags, Domestic and Sexual Abuse, Sheffield Domestic Abuse-Coordination Team, <https://sheffielddact.org.uk/domestic-abuse/redflags/#:~:text=Takes%20little%20or%20no%20responsibility,Gaslighting>

Warning Signs of an Abusive Person, Domestic Violence Reduction Unit, Special Victims Unit (SVU), Family Services Division, Police Divisions and Units, Police Bureau, The city of Portland, <https://www.portlandoregon.gov/police/article/60653>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

Warning Signs of an Abusive Person, Domestic Violence Reduction Unit, Special Victims Unit (SVU), Family Services Division, Police Divisions and Units, Police Bureau, The city of Portland, <https://www.portlandoregon.gov/police/article/60653>

How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/>

Red Flags, Domestic and Sexual Abuse, Sheffield Domestic Abuse-Coordination Team, <https://sheffielddact.org.uk/domestic-abuse/redflags/#:~:text=Takes%20little%20or%20no%20responsibility,Gaslighting>

How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/>

Red Flags, Domestic and Sexual Abuse, Sheffield Domestic Abuse-Coordination Team, <https://sheffielddact.org.uk/domestic-abuse/redflags/#:~:text=Takes%20little%20or%20no%20responsibility,Gaslighting>

Warning Signs of an Abusive Person, Domestic Violence Reduction Unit, Special Victims Unit (SVU), Family Services Division, Police Divisions and Units, Police Bureau, The city of Portland, <https://www.portlandoregon.gov/police/article/60653>

How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/>

Warning Signs of an Abusive Person, Domestic Violence Reduction Unit, Special Victims Unit (SVU), Family Services Division, Police Divisions and Units, Police Bureau, The city of Portland, <https://www.portlandoregon.gov/police/article/60653>

How to spot a perpetrator, Broxtowe Women's Project, <https://broxtowewomensproject.org.uk/how-to-spot-a-perpetrator/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

Recognising the warning signs for potential aggressive behaviour & violence, Managing aggression & potentially violent situations, Issues-based Modules, YouthAOD Toolbox, <https://www.youthaodtoolbox.org.au/5-recognising-warning-signs-potential-aggressive-behaviour-violence>

Θεωρητικό υπόβαθρο της επιθετικότητας: Κοινωνιολογική θεώρηση του φαινομένου και ερμηνευτικές προσεγγίσεις, Κεφάλαιο 2, Περιφερειακή Διεύθυνση Α/Βαθμιας & Βαθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας, Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, <https://kmaked.pde.sch.gr/site/attachments/article/1065/kefalaio2.pdf>

How to Help Someone Who is Violent, Tips and Tools, Violence Prevention Initiative, <https://www.gov.nl.ca/vpi/tips-and-tools/how-to-help-someone-who-is-violent>

Πρώθηση Θετικής Συμπεριφοράς, Έργο "Δημιουργώντας Ενιαία, Θετικά και Δίκαια Σχολικά Περιβάλλοντα μέσω του Συστήματος Πρώθησης Θετικής Συμπεριφοράς" (SWPBS)- επιχορηγημένο από το ταμείο ERASMUS + (Βασική Δράση 3 – Πειραματισμοί Ευρωπαϊκής Πολιτικής), <https://www.pbiseurope.org/el/positive-behaviour-support>

What is Social Skills Training (SST) and When is it Used?, Applied Behavior Analysis Programs Guide, <https://www.appliedbehavioranalysisprograms.com/faq/social-skills-training/>

Growing Up with Domestic Violence, Assessment, Intervention, and Prevention Strategies for Children and Adolescents, Jaffe P.& Wolf D.A.& Campbell M., Hogfree Publishing, 2012, 9781616763367_preview.pdf (pubengine2.s3.eu-central-1.amazonaws.com)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

What Is Cognitive Behavioral Therapy (CBT)?, Cherry K., 10 August 2022, Psychology, <https://www.verywellmind.com/what-is-cognitive-behavior-therapy-2795747>

11 Anger Management Strategies to Help You Calm Down, Morin A., 30 November 2022, Management Techniques, Stress Management, <https://www.verywellmind.com/anger-management-strategies-4178870>

Functional Family Therapy (2000), Thomas L. Sexton and James F. Alexander, Juvenile Justice Bulletin, Office of Justice Programs. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, U.S. Department of Justice, <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojjdp/184743.pdf>

Principles of DBT, DBTCenter, Silicon Valley, <https://www.dbtcentersv.com/resources/principles-of-dbt/>

Διαλεκτική Συμπεριφορική Θεραπεία, Κοινό, Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς»,

<https://www.ibrt.gr/dbt/#:~:text=%CE%A4%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CE%B7%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%A3%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE,%CF%80%CF%89%CF%82%20%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CE%B6%CE%B5%CE%B9%20%CE%BD%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%20%CE%B6%CE%B5%CE%B9>

Principles of DBT, DBTCenter, Silicon Valley, <https://www.dbtcentersv.com/resources/principles-of-dbt/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

Διαλεκτική Συμπεριφορική Θεραπεία, Κοινό, Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς», [Add a subheading](#)

Διαλεκτική Συμπεριφορική Θεραπεία, Κοινό, Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς», [Add a subheading](#)

CE%B9%20%CE%B7%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%A3%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE,%CF%80%CF%89%CF%82%20%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CE%B6%CE%B5%CE%B9%20%CE%BD%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%20%CE%B6%CE%B5%CE%B9

Σύσταση-Σκοπός-Αντικείμενο, Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, Σύσταση-Σκοπός-Αντικείμενο - Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (isotita.gr)

Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των Γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας, Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Δομές για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών-ΕΕΤΑΑ (eetaa.gr)

Εθνικό Παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, Πρώτη εθνική έκθεση της Ελλάδας, Νοέμβριος 2004, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, http://www.gender.panteion.gr/gr/didaktiko_pdf/Ekthesi_Paratiritirioy_Gia_Tin_Antimetopisi_Tis_Vias_Kata_Twn_Gynaikwn.pdf

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων για το χρονικό διάστημα 2021-2025, Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/12/ΕΣΔΙΦ-2021-2025.pdf>

Διακρίσεις, Θεματικές Ενότητες, Συνήγορος του Πολίτη- Ανεξάρτητη Αρχή, <https://www.synigoros.gr/el/category/diakriseis>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Βιβλιογραφία

Η ΓΡΑΜΜΗ SOS 15900, www.womensos.gr, [link1056](#) - Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή SOS, Εθνικοί αριθμοί έκτακτης ανάγκης, Υγειονομική περίθαλψη, Οδηγός για την Ελλάδα, [Your Europe- gov.gr](http://Your.Europe.gov.gr), [link](#)
Ξενώνες Φιλοξενίας Δήμων, Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των Γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας, , Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), [link](#)

Άρθρο 23 – Λειτουργία Ξενώνων φιλοξενίας γυναικών – θυμάτων έμφυλης βίας, Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων, Υπουργείο Εσωτερικών, [link](#)

Ξενώνες Φιλοξενίας Δήμων, Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των Γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας, , Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), [link](#)

Άρθρο 23 – Λειτουργία Ξενώνων φιλοξενίας γυναικών – θυμάτων έμφυλης βίας, Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, Δικτυακός Τόπος Διαβουλεύσεων, Υπουργείο Εσωτερικών, [link](#)

Ξενώνες Φιλοξενίας Δήμων, Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των Γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας, , Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), https://www.eetaa.gr/index.php?tag=via_xenones

Κίνηση Me Too, Βικιπαίδεια, https://el.wikipedia.org/wiki/Κίνηση_Me_Too
Ελληνικό Me Too, Βικιπαίδεια, https://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνικό_Me_Too

Χρειάζεσαι βοήθεια; METOO GREECE, <https://metoogreece.gr/>
Επιτροπή Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων, Επιτροπές, Διοίκηση, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, <https://www.uom.gr/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

Εισαγωγική άσκηση

	Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια δεξιοτήτων μέσω μη τυπικής μάθησης
♀ +	Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης άσκησης, οι συμμετέχοντες θα είναι πιο ευαισθητοποιημένοι και πιο «ανοιχτοί» να <u>συζητήσουν</u> σχετικά με την έμφυλη βία, τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης της
	Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">• Καλλιέργεια κριτικής σκέψης• Εξοικείωση με τις διαφορετικές εκφάνσεις της έμφυλης βίας• Ενδυνάμωση της ενσυναίσθησης• Ενίσχυση του πιο «ανοιχτού» τρόπου αντιμετώπισης της διαφορετικότητας• Συνειδητοποίηση του ρόλου των προσωπικών βιωμάτων στην αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας
	Απαιτούμενο υλικό	Flipchart, κόλλες Α4, μαρκαδόροι, <u>στίλο</u>
	Διάρκεια δραστηριότητας	1 ώρα
	Κοινό- στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συναναστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)
	Αριθμός συμμετεχόντων	20 ή 25 άτομα (σε ομάδες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

Περιγραφή της δραστηριότητας:

- Ο εκπαιδευτής χωρίζει τους συμμετέχοντες σε ολιγομελείς ομάδες, (διάρκεια: 5')
- Στη συνέχεια, δίνονται οι οδηγίες και διαμοιράζεται το υλικό. (διάρκεια: 5')
- Ζητείται από τον κάθε συμμετέχοντα να καταγράψει μια πρόταση που αντικατοπτρίζει για αυτόν την έννοια της εμφυλης βίας και στη συνέχεια, να παρουσιάσει στην ομάδα τη σκέψη του αλλά και τους λόγους που επέλεξε τη συγκεκριμένη πρόταση(διάρκεια: 15')
- Έπειτα η κάθε ομάδα θα συσκεφτεί ώστε να επιλέξει 1 πρόταση που αντικατοπτρίζει το σύνολο της ομάδας και να απαντήσει στις ερωτήσεις που θα μερραστούν, σχετικά με τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες τους όσον αφορά τη διαχείριση της εμφυλης βίας, τις σχετικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στο εργασιακό/προσωπικό περιβάλλον τους και τους παράγοντες στην κοινότητα που περιορίζουν ή/και διευκολύνουν τη συμμετοχή τους στην αντιμετώπιση της εμφυλης βίας στη ζωή, την εργασία ή τις δραστηριότητές τους και την πρόταση λύσεων σχετικά με τους προαναφερθέντες περιοριστικούς παράγοντες (διάρκεια: 20')
- Στη συνέχεια, ένας εκπρόσωπος παρουσιάζει τα ευρήματα της κάθε ομάδας. (διάρκεια: 10')
- Τυζήτηση ανατροφοδότησης (10')

Απολογισμός

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν και να οργανώσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους και να παρέχουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση σχετικά με την ενότητα:

- Πώς σας φάνηκε η συγκεκριμένη ενότητα; Τι συναισθήματα σας προκάλεσε;
- Πόσα πιστεύετε ότι μπορεί να είναι τα πρώτα βήματα υλοποίησης για τις λύσεις που προτείνετε;
- Γιατί, πιστεύετε, ότι υπάρχουν οι περιοριστικοί παράγοντες που αναφέρατε παραπάνω;
- Νιώθετε πιο ευαίσθητοποιημένοι/ νες απέναντι στο συγκεκριμένο θέμα;
- Νιώθετε ότι εμπλουτίσατε τις γνώσεις σας;
- Εκληρώθηκαν οι προσδοκίες σας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

Έμφυλη διάκριση≠ Έμφυλη βία- Ο ρόλος των κοινωνικών στερεοτύπων

Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια δεξιοτήτων μέσω μη τυπικής μάθησης
Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης άσκησης, οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν το διαχωρισμό μεταξύ έμφυλης διάκρισης και έμφυλης βίας και πώς η πρώτη οδηγεί στη δεύτερη
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">• Εξοικείωση με την έννοια έμφυλη διάκριση με βάση το φύλο• Κατανόηση του ρόλου των κοινωνικών στερεοτύπων στην καλλιέργεια των έμφυλων διακρίσεων• Εξοικείωση με την έννοια έμφυλη βία• Δυνατότητα διάκρισης μεταξύ των δύο εννοιών• Καλλιέργεια κριτικής σκέψης• Καταπολέμηση προσωπικών προκαταλήψεων
Απαιτούμενο υλικό	Flipchart, κόλλες A4, μαρκαδόροι, <u>ατιλό</u>
Διάρκεια δραστηριότητας	1 ώρα
Κοινό- στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συναναστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)
Αριθμός συμμετεχόντων	20 ή 25 άτομα (σε ομάδες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

Περιγραφή της δραστηριότητας

Προετοιμασία:

- Σύντομη παρουσίαση (και καταγραφή) σχετικών με το ρόλο των δύο φύλων κοινωνικών στερεοτύπων (15')
- Διαχωρισμός των ατόμων σε ομάδες (5'), με έμφαση στην ίση κατανομή των δύο φύλων σε ολιγομελείς ομάδες και διαμοιρασμός απαραίτητου οδηγιών και υλικού προς χρήση

Κύρια δραστηριότητα (διάρκεια 25'):

- Οι συμμετέχοντες, μεμονωμένα, καλούνται να σκεφτούν ένα περιστατικό έμφυλης διάκρισης που θα μπορούσε να εξελιχθεί σε περιστατικό έμφυλης βίας
- Στη συνέχεια, καλούνται να επιλέξουν, να συμφωνήσουν και να καταγράψουν σε κόλλα Α4 ποιο από τα προτεινόμενα περιστατικά θα επεξεργαστούν και στη συνέχεια, θα παρουσιάσουν
- Μετά την καταγραφή του περιστατικού, θα κληθούν να αναφέρουν ποια κοινωνικά στερεότυπα πιστεύουν ότι έχουν συμβάλει στην ύπαρξη και καλλιέργεια της προαναφερόμενης έμφυλης διάκρισης και ποιες θα είναι οι συνέπειες του συγκεκριμένου περιστατικού σε ατομικό επίπεδο (στο άτομο που το υφίσταται) αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο

Συζήτηση (15')

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν και να οργανώσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους και να παρέχουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση σχετικά με την ενότητα:

- Πώς σας φάνηκε η συγκεκριμένη ενότητα; Τι συναισθήματα σας προκάλεσε;
- Πώς αντιμετωπίζατε τα κοινωνικά στερεότυπα, πριν έρθετε εδώ; Νιώθετε να έχει αλλάξει η αντιμετώπισή σας, μετά την παρακολούθηση της συγκεκριμένης ενότητας;
- Νιώθετε πιο ευαισθητοποιημένοι/ νες απέναντι στο συγκεκριμένο θέμα;
- Νιώθετε ότι εμπλουτίσατε τις γνώσεις σας;
- Αντιλαμβάνεστε τη διαφορά μεταξύ των δύο εννοιών;
- Εκπληρώθηκαν οι προσδοκίες σας;

Απολογισμός

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

Αναγνώριση μορφών Έμφυλης Βίας

Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια δεξιοτήτων μέσω μη τυπικής μάθησης
Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης άσκησης, οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν σημάδια εκδήλωσης έμφυλης βίας
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">• Καλλιέργεια κριτικής σκέψης• Εξοικείωση με τις μορφές έμφυλης βίας• Εμπέδωση των βασικών μορφών έμφυλης βίας• Αναγνώριση κάποιων λιγότερο «τρανταχτών» μορφών έμφυλης βίας ως τέτοιων, όπως η Οικονομική και η Διαδικτυακή
Απαιτούμενο υλικό	Flipchart, κόλλες A4, μαρκαδόροι, <u>στιλό</u>
Διάρκεια δραστηριότητας	1,5 ώρα
Κοινό- στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συναναστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)
Αριθμός συμμετεχόντων	20 ή 25 άτομα (σε ομάδες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

<p>Περιγραφή της δραστηριότητας</p>	<ul style="list-style-type: none">• Ο εκπαιδευτής χωρίζει τους συμμετέχοντες σε ολιγομελείς ομάδες. (διάρκεια: 5')• Στη συνέχεια, δίνονται οι οδηγίες και <u>διαμοιράζεται</u> το υλικό. (διάρκεια: 5')• Η κάθε ομάδα σκέφτεται από κοινού και καταγράφει δράσεις που πιστεύει ότι ανήκουν στην έμφυλη βία (διάρκεια: 15')• τη συνέχεια, ένας εκπρόσωπος παρουσιάζει τα ευρήματα της κάθε ομάδας. (διάρκεια: 10')• Ακολουθεί ομαδική συζήτηση και καταγραφή σε flipchart των βασικών μορφών έμφυλης βίας και ένταξη των προαναφερόμενων περιστατικών στις βασικές κατηγορίες των μορφών έμφυλης βίας (20')• Μετά από αυτό, ο εκπαιδευτής προτείνει μερικά παραδείγματα λιγότερο «τρανταχτών» μορφών έμφυλης βίας, σε ποια από τις παραπάνω βασικές κατηγορίες έμφυλης βίας ανήκει και γιατί δεν προτάθηκε πρωτότερα (20')• Συζήτηση ανατροφοδότησης (15')
<p>Απολογισμός</p>	<p>Οι παρακάτω ερωτήσεις θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν και να οργανώσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους και να παρέχουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση σχετικά με την ενότητα:</p> <ul style="list-style-type: none">• Πώς σας φάνηκε η συγκεκριμένη ενότητα; Τι συναισθήματα σας προκάλεσε;• Ποιες μορφές δε σας ήρθαν στο μυαλό ως μορφές έμφυλης βίας και γιατί πιστεύετε ότι έγινε αυτό;• Νιώθετε πιο ευαισθητοποιημένοι/ νες απέναντι στο συγκεκριμένο θέμα;• Νιώθετε ότι <u>εμπλουτίσατε</u> τις γνώσεις σας;• Εκπληρώθηκαν οι προσδοκίες σας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

Βελτίωση αναγνώρισης συγκεκριμένων ενδείξεων και συμπτωμάτων που να υποδεικνύουν ότι ένας νέος είναι θύμα ή θύτης έμφυλης βίας

Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια δεξιοτήτων μέσω της ανταλλαγής απόψεων και βιωματικών εμπειριών
Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης δραστηριότητας οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν (περισσότερο) τα συμπτώματα που ενδεχομένως υποδεικνύουν έναν πιθανό θύτη ή θύμα της έμφυλης βίας
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">• Καλλιέργεια κριτικής σκέψης,• Ενίσχυση της παρατηρητικότητας• Ενδυνάμωση της ενσυναίσθησης• Εμπλουτισμός γνώσεων• Ανάπτυξη δεξιοτήτων παροχής βοήθειας σε ανθρώπους που το έχουν ανάγκη
Απαιτούμενο υλικό	Flipchart, κόλλες A4, μαρκαδόροι, στυλό
Διάρκεια δραστηριότητας	1,5 ώρα
Κοινό-Στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συναναστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)
Αριθμός συμμετεχόντων	20 ή 25 άτομα (σε ομάδες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

Περιγραφή της δραστηριότητας-

Οδηγίες

- Ο εκπαιδευτής χωρίζει τους συμμετέχοντες σε αλγομελείς ομάδες. (διάρκεια: 5')
- Στη συνέχεια, δίνονται οι οδηγίες και διαμοιράζεται το υλικό. (διάρκεια: 5')
- Ακολουθεί μία σύντομη παρουσίαση των ενδείξεων που πιθανόν εκδηλώνουν ότι κάποιος είναι θύμα ή θύτης έμφυλης βίας. (διάρκεια: 10')
- Κάθε άτομο από κάθε ομάδα θα κληθεί να σκεφτεί και να μοιραστεί ένα άτομο που ξέρει και που έχει πέσει θύμα ή ήταν ο θύτης της έμφυλης βίας (αν γνωρίζετε σε ένα συμβάν και τα 2 άτομα είναι πιο ωφέλιμο) (διάρκεια: 5')
- Στη συνέχεια, μοιράζεται με την ομάδα, τον τρόπο που τα έμαθε (αν την έμαθε από το θύμα ή το θύτη), μετά από πόσο καιρό το έμαθε, καθώς και την αντιμετώπιση που είχαν το θύμα ή/ και ο θύτης από τον κύκλο του (διάρκεια: 10').
- Ακολουθεί καταγραφή όπου οι συμμετέχοντες, με βάση την παραπάνω παρουσίαση, αναλογίζονται και σημειώνουν πιθανές ενδείξεις του ατόμου με το οποίο σχετίζονται (είτε το θύμα είτε ο θύτης), που να φανερώνουν τη συγκεκριμένη συνθήκη και αν τους είχαν προβληματίσει, όταν είχαν εκδηλωθεί. (διάρκεια: 15')
- Παρουσιάζουν τα ευρήματά τους στη συζήτηση που ακολουθεί (διάρκεια: 15')
- Ακολουθεί συζήτηση ανατροφοδότησης (διάρκεια: 10')

Απολογισμός

Οι ερωτήσεις αυτές μετά την ομαδική συζήτηση θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να οργανώσουν την σκέψη τους.

- Πως σας φάνηκε η συγκεκριμένη δραστηριότητα;
- Τι συναισθήματα σας προκάλεσε με την ολοκλήρωσή της;
- Νιώθετε ότι έχετε εμπλουτίσει τις δεξιότητές σας στο συγκεκριμένο ζήτημα;
- Νιώθετε ότι μπορείτε να αναγνωρίσετε πιο άμεσα τυχόν ύποπτες ενδείξεις;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

Απόκριση σε περιστατικά έμφυλης βίας

Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια δεξιοτήτων μέσω μη τοξικής μάθησης
Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης άσκησης, οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τύπους απόκρισης σε περιστατικά έμφυλης βίας και θα αποκτήσουν εξοικείωση με την έννοια «πρώτες ψυχολογικές βοήθειες» (PFA)
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">■ Καλλιέργεια κριτικής σκέψης■ Αναγνώριση διαφορετικών τύπων απόκρισης σε περιστατικά έμφυλης βίας και κατανόηση λειτουργικού τρόπου <u>μείωσής</u> τους ανάλογα με την εκάστοτε συνθήκη■ Δυνατότητα διάκρισης μεταξύ των δύο εννοιών■ Εμπέδωση των βασικών μορφών έμφυλης βίας■ Κατανόηση της ένταξης της Οικονομικής και της Διαδικτυακής βίας ως μορφών έμφυλης βίας■ Αναγνώριση κάποιων λιγότερο «<u>τραυματικών</u>» μορφών έμφυλης βίας ως τέτοιων
Απαιτούμενο υλικό	Flipchart, κόλλες Α4, μαρκαδόροι, <u>αυλά</u>
Διάρκεια δραστηριότητας	1,5 ώρα
Κοινό- στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συνασπαστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

<p>Περιγραφή της δραστηριότητας</p>	<ul style="list-style-type: none">■ Ο εκπαιδευτής χωρίζει τους συμμετέχοντες σε ολιγομελείς ομάδες. (διάρκεια: 5')■ Στη συνέχεια, δίνονται οι οδηγίες και <u>διαμοιράζεται</u> το υλικό. (διάρκεια: 5')■ Η κάθε ομάδα σκέφτεται από κοινού και καταγράφει αντιδράσεις που πιστεύει ότι ανήκουν στην έμφυλη βία (διάρκεια: 15')■ Στη συνέχεια, ένας εκπρόσωπος παρουσιάζει τα ευρήματα της κάθε ομάδας. (διάρκεια: 10')■ Ακολουθεί ομαδική συζήτηση και καταγραφή σε Πίτσαρτ των βασικών μορφών έμφυλης βίας και ένταξη των προαναφερόμενων περιστατικών στις βασικές κατηγορίες των μορφών έμφυλης βίας (20')■ Μετά από αυτό, ο εκπαιδευτής προτείνει μερικά παραδείγματα λιγότερο <u>"τρανσιακτών"</u> μορφών έμφυλης βίας, σε ποια από τις παραπάνω βασικές κατηγορίες έμφυλης βίας ανήκει και γιατί δεν προτάθηκε πρωτότερα (20')■ Συζήτηση ανατροφοδότησης (15')
<p>Απολογισμός</p>	<p>Οι παρακάτω ερωτήσεις θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν και να οργανώσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους και να παρέχουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση σχετικά με την ενότητα:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Πώς σας φάνηκε η συγκεκριμένη ενότητα; Τι συναισθήματα σας προκάλεσε;■ Ποιες μορφές δε σας ήρθαν στο μυαλό ως μορφές έμφυλης βίας και γιατί πιστεύετε ότι έγινε αυτό;■ Νιώθετε πιο ευαίσθητοποιημένοι/ νες απέναντι στο συγκεκριμένο θέμα;■ Νιώθετε ότι <u>εμπλουτίσατε</u> τις γνώσεις σας;■ Εκκληρώθηκαν οι προσδοκίες σας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

Αναγνώριση και αντιμετώπιση της έμφυλης διάκρισης σε μειονοτικές ομάδες- LGBTQIA+ κοινότητα/ Καταπολέμηση προσωπικών στερεοτυπικών αντιλήψεων

Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια της δυνατότητας αντιμετώπισης καταστάσεων έμφυλης βίας σε μειονοτικές ομάδες, και κυρίως στην <u>LGBTQIA+</u> κοινότητα
Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης δραστηριότητας οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται πιο αποτελεσματικά τις προσωπικές στερεοτυπικές τους αντιλήψεις απέναντι στη διαφορετικότητα.
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">• Καλλιέργεια κριτικής σκέψης,• Ενδυνάμωση της ενσυναίσθησης• Εμπλουτισμός γνώσεων• Ανάπτυξη δεξιοτήτων παροχής βοήθειας σε ανθρώπους που το έχουν ανάγκη (<u>LGBTQIA+</u> κοινότητα)• Απαλοιφή στερεοτυπικών αντιλήψεων• Εξοικείωση με την έννοια της συμπερίληψης
Απαιτούμενο υλικό	Flipchart, κόλλες A4, μαρκαδόροι, στυλό
Διάρκεια δραστηριότητας	60 λεπτά
Κοινό- Στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συναναστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)
Αριθμός συμμετεχόντων	20 ή 25 άτομα (σε ομάδες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

Περιγραφή της δραστηριότητας-Οδηγίες

- Ο εκπαιδευτής χωρίζει τους συμμετέχοντες σε ολιγομελείς ομάδες. (Σημείωση: Ο διαχωρισμός των ομάδων θα ήταν καλό να γίνει έτσι ώστε η κάθε ομάδα να συμπεριλαμβάνει άτομα τόσο με θετικές όσο και με αρνητικές απόψεις ως προς το συγκεκριμένο θέμα). (διάρκεια: 5')
- Στη συνέχεια, δίνονται οι οδηγίες και διαμοιράζεται το υλικό. (διάρκεια: 5')
- Οι συμμετέχοντες καλούνται να αναλογιστούν και να καταγράψουν (ανώνυμα) τις σκέψεις τους σχετικά με την LGBTQIA+ κοινότητα. Στη συνέχεια, και αφού συγκεντρωθούν όλες οι απαντήσεις, ο εκπαιδευτής διαβάζει κάποιες απ' αυτές, με τυχαία επιλογή. (διάρκεια:10')
- Έπειτα, οι συμμετέχοντες καλούνται να σκεφτούν ένα κοντινό τους άτομο (αδελφό/ή , παιδί, φίλο/η) που τους ανακοινώνει ότι ανήκει στην LGBTQIA+ κοινότητα και να καταγράψουν τι συναισθήματα τους προξένησε αυτή η ανακοίνωση και αν διαφοροποίησε τα συναισθήματα που ένιωσαν παραπάνω για την LGBTQIA+ κοινότητα. (Σημείωση: Κατά προτίμηση να είναι ίσως από τα πιο κοντινά τους άτομα για να μπορέσει να λειτουργήσει έντονα το συναίσθημα της αγάπης. Ίσως αν κάποιος από τους συμμετέχοντες ανήκει στην LGBTQIA+ κοινότητα και αισθάνεται άνετα να το πει, θα βοηθούσε πολύ την ομάδα.) (διάρκεια: 10')
- Στη συνέχεια, τους ζητείται να διερευνήσουν και να μοιραστούν με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες ποια θα ήταν η αντίδρασή τους αν μάθαιναν ότι το δικό τους άτομο είχε υποστεί βία λόγω της συγκεκριμένης ιδιότητας του, πώς θα το διαχειρίζονταν και τι συναισθήματα θα τους προξενούσε. (διάρκεια: 10')

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

	<ul style="list-style-type: none">• Κλείνοντας, ακολουθεί προβολή αποσπάσματος από την εκδήλωση «I'm Positive 2022» (https://www.youtube.com/watch?v=n0EKZQ9zVpI που είχε γίνει στην Στέγη του Ιδρύματος Γνώση (Απόσπασμα: 49:48-59:08). (διάρκεια: 10'). (Εναλλακτικά μπορεί να προβληθεί το ακόλουθο βιντεάκι που φτιάχτηκε στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, το 2019: https://youtu.be/kcc6KeQΩqny)• Ακολουθεί συζήτηση ανατροφοδότησης στην οποία οι συμμετέχοντες μοιράζονται τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους. (διάρκεια: 10')
Απολογισμός	<p>Οι ερωτήσεις αυτές μετά την ομαδική συζήτηση θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να οργανώσουν την σκέψη τους:</p> <ul style="list-style-type: none">• Πως σας φάνηκε η συγκεκριμένη δραστηριότητα;• Τι συναισθήματα σας προκάλεσε με την ολοκλήρωσή της;• Νιώθετε ότι έχετε αντιμετωπίσει κάπως τις όποιες προσωπικές προκαταλήψεις είχατε και είστε πιο ευαισθητοποιημένοι απέναντι στη συγκεκριμένη μειονοτική ομάδα;• Νιώθετε ότι ήταν η δραστηριότητα μια πηγή σκέψης σχετικά με τα συναισθήματα που αισθάνονται όταν βιώνουν οποιαδήποτε μορφή έμφυλης βίας τα άτομα που ανήκουν στην <u>LGBTQIA+</u> κοινότητα;• Νιώθετε ότι έχετε ενισχύσει την ενσυναίσθησή σας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

Καλλιέργεια μιας ήπιας σειράς δεξιοτήτων (ενουναίσθηση και συναισθηματική έκφραση)

Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια καθημερινών δεξιοτήτων μέσω των ερεθισμάτων που λαμβάνουν οι νέοι από τα τραγούδια- ακούσματα τους
Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης δραστηριότητας οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να εξωτερικεύουν πιο εύκολα και ίσως και με πιο λειτουργικό τρόπο τα συναισθήματά τους. Δεδομένου ότι, πολλές φορές, η εξωτερίκευση των συναισθημάτων αποτελεί μια πρόκληση για αρκετούς ανθρώπους, η τέχνη αποτελεί ένα πολύ βοηθητικό εργαλείο που μπορεί να αξιοποιηθεί προς αυτό το σκοπό.
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">• Καλλιέργεια κριτικής σκέψης ως προς την διαχείριση των συναισθημάτων• Εμπλουτισμός γνώσεων• Καλλιέργεια της ικανότητας εξωτερίκευσης των συναισθημάτων
Απαιτούμενο υλικό	Post-it, κόλλες A4, μαρκαδόροι, στυλό, flipchart
Διάρκεια δραστηριότητας	60 λεπτά
Κοινό- Στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συναναστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

	αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)
Αριθμός συμμετεχόντων	20 ή 25 άτομα (σε ομάδες)
Περιγραφή δραστηριότητας	<ul style="list-style-type: none">• Ο εκπαιδευτής χωρίζει τους συμμετέχοντες σε ολιγομελείς ομάδες. (διάρκεια: 5')• Στη συνέχεια, δίνονται οι οδηγίες και <u>διαμοιράζεται</u> το υλικό. (διάρκεια: 5')• Ένα άτομο από κάθε ομάδα που θα επιλέξουν οι ίδιοι θα πρέπει να επιλέξει ένα από τα τραγούδια που του προκαλεί κάποιο είδους συναίσθημα (πχ θυμό, αισιοδοξία, λύπη)• Αφού πρώτα πει το συναίσθημα που του προκαλείται (και αν θέλει και τους λόγους) στο άκουσμα του, θα το βάλει να το ακούσουν και τα υπόλοιπα άτομα της ομάδας. (Συνολική διάρκεια για τις δύο παραπάνω δραστηριότητες: 10')• Στη συνέχεια, και αφού το ακούσουν θα γράψουν σε post-it, το πρώτο συναίσθημα που προκάλεσε σε αυτούς. (Σημείωση: Το συναίσθημα μπορεί να μην είναι το ίδιο, ωστόσο με αυτόν τον τρόπο μπορεί να λειτουργήσει το συναίσθημα της ενσυναίσθησης) (διάρκεια: 10')• Ακολουθεί ομαδική συζήτηση, στην οποία ακούγονται διαδοχικά τα τραγούδια της ομάδας, αναφέρονται από την κάθε ομάδα τα συμπεράσματα σχετικά με τα συναισθήματα που τους προκλήθηκαν. Στο τέλος του κάθε τραγουδιού, δίνονται 5' στα μέλη των υπολοίπων ομάδων να εκφράσουν τι συναίσθημα προκλήθηκε σε αυτούς από το συγκεκριμένο τραγούδι. Έτσι συνεχίζεται η διαδικασία μέχρι να ακουστεί και το τελευταίο τραγούδι. Η ομαδική συζήτηση θα κλείσει με μοίρασμα σκέψεων και συναισθημάτων από τους συμμετέχοντες σχετικά με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα (διάρκεια: 30')
Απολογισμός	<p>Οι ερωτήσεις αυτές, μετά την ομαδική συζήτηση, θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να οργανώσουν την σκέψη τους:</p> <ul style="list-style-type: none">• Πως σας φάνηκε η συγκεκριμένη δραστηριότητα;• Τι συναισθήματα σας προκάλεσε με την ολοκλήρωση της;• Νιώθετε ότι ήταν η δραστηριότητα μια πηγή σκέψης σχετικά με την εξωτερίκευση και την ανταλλαγή των συναισθημάτων με τους γύρω σας;• Νιώθετε ότι έχετε έρθει πιο κοντά στο συναίσθημα της ενσυναίσθησης;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

Κατανόηση του στίγματος αναφοράς

Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια δεξιοτήτων μέσω μη τυπικής μάθησης
Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης άσκησης, οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να αντιληφθούν τους λόγους για τους οποίους ένα θύμα δυσκολεύεται να αποχωρήσει από μία συνθήκη έμφυλης βίας ή/ και να αναφέρει το περιστατικό
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">• Καλλιέργεια κριτικής σκέψης• Εμπλουτισμός γνώσεων• Ευαισθητοποίηση και καταπολέμηση προκαταλήψεων απέναντι στη διαχείριση ενός θύματος έμφυλης βίας
Απαιτούμενο υλικό	Flipchart, κόλλες Α4, μαρκαδόροι, <u>στιλό</u>
Διάρκεια δραστηριότητας	70 λεπτά
Κοινό- στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συναναστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)
Αριθμός συμμετεχόντων	20 ή 25 άτομα (σε ομάδες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο: Παράρτημα

Περιγραφή της δραστηριότητας

- Παρουσιάζεται ένα σύντομο βίντεο (έχει δημιουργηθεί από τη Lacta, με αφορμή την 25η Νοεμβρίου, Παγκόσμια Ημέρα Εξάλειψης της Βίας κατά των Γυναικών, με τίτλο: «Μη με αφήσεις ποτέ (γιατί θα σου κάνω κακό)»: Η συγκλονιστική ταινία μικρού μήκους της Lacta για τις γυναίκοσκτονίες. [βίντεο]: <https://www.youtube.com/watch?v=uxXPrBt8Jg> (διάρκεια: 5')
- Μετά την ολοκλήρωση του βίντεο, ο εκπαιδευτής ρωτάει τους συμμετέχοντες τι συναισθήματα τους προκάλεσε αυτό που είδαν (10')
- Στη συνέχεια τους χωρίζει σε σε ολιγομελείς ομάδες, διαμοιράζεται το υλικό και δίνονται οι οδηγίες (διάρκεια: 10')
- Ζητείται από την κάθε ομάδα να σκεφτεί και να καταγράψει για ποίους λόγους πιστεύουν ότι το θύμα δε μπορεί να φύγει από τη συγκεκριμένη κατάσταση και να αναφέρει το περιστατικό (διάρκεια: 15')
- Στη συνέχεια, ένας εκπρόσωπος παρουσιάζει τα ευρήματα της κάθε ομάδας. (διάρκεια: 5')
- Ακολουθεί ομαδική συζήτηση και καταγραφή για τη συμπλήρωση λόγων που τυχόν δεν έχουν αναφερθεί (15')
- Συζήτηση ανατροφοδότησης (10')

Απολογισμός

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν και να οργανώσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους και να παρέχουν επικοινωνιακή ανατροφοδότηση σχετικά με την ενότητα:

- Πώς σας φάνηκε η συγκεκριμένη ενότητα; Τι συναισθήματα σας προκάλεσε;
- Ποιες δομές δε γνωρίζατε ότι σχετιζόνταν με θέματα έμφυλης βίας;
- Νιώθετε πιο ευαίσθητοποιημένοι/ νες απέναντι στο συγκεκριμένο θέμα;
- Νιώθετε ότι εμπλουτίσατε τις γνώσεις σας;
- Εκκληρώθηκαν οι προσδοκίες σας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

Φορείς Παραπομπής

Μέθοδος εκμάθησης	Καλλιέργεια δεξιοτήτων μέσω μη τυπικής μάθησης
Σκοπός της δραστηριότητας	Στο τέλος της συγκεκριμένης άσκησης, οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να γνωρίζουν τους βασικούς Φορείς που σχετίζονται με διαχείριση ζητημάτων έμφυλης βίας
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none">• Καλλιέργεια κριτικής σκέψης• Εμπλουτισμός γνώσεων• Εξοικείωση με τον κάθε σχετικό με θέματα έμφυλης βίας Φορέα, το σκοπό του και τη λειτουργία του
Απαιτούμενο υλικό	Flipchart, κόλλες A4, μαρκαδόροι, <u>στιλό</u>
Διάρκεια δραστηριότητας	1 ώρα
Κοινό- στόχος	Νέοι άνθρωποι, γονείς καθώς και εργαζόμενοι που συναναστρέφονται με νέους, ή εθελοντές που έχουν την ικανότητα και την θέληση να συμβάλλουν στην πρόληψη και αποτροπή της βίας (ως «ενεργοί παρατηρητές και ενεργοί αποτροπείς»)
Αριθμός συμμετεχόντων	20 ή 25 άτομα (σε ομάδες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο:

Παράρτημα

Περιγραφή της δραστηριότητας

- Ο εκπαιδευτής χωρίζει τους συμμετέχοντες σε 4 ομάδες των 5 ατόμων. (διάρκεια: 5')
- Στη συνέχεια, δίνονται οι οδηγίες και διαμοιράζεται το υλικό. (διάρκεια: 5')
- Ζητείται από την κάθε ομάδα να σκεφτεί και να καταγράψει όποιους Φορείς γνωρίζουν σχετικά με ζητήματα έμφυλης βίας και να γράψουν μία πρόταση σχετικά με το σκοπό και τη λειτουργία τους. (Σημείωση: αξιοποιώντας τις υπάρχουσες γνώσεις τους και όχι το Διαδίκτυο) (διάρκεια: 15')
- Στη συνέχεια, ένας εκπρόσωπος παρουσιάζει τα ευρήματα της κάθε ομάδας. (διάρκεια: 5')
- Ακολουθεί σύντομη παρουσίαση των βασικών δομών και των σχετικών με την καθημία πληροφοριών (15')
- Συζήτηση ανατροφοδότησης (10')

Απολογισμός

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν και να οργανώσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους και να παρέχουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση σχετικά με την ενότητα:

- Πώς σας φάνηκε η συγκεκριμένη ενότητα; Τι συναισθήματα σας προκάλεσε;
- Ποιες Δομές δε γνωρίζατε ότι σχετίζονταν με θέματα έμφυλης βίας;
- Νιώθετε πιο ευαισθητοποιημένοι/ νες απέναντι στο συγκεκριμένο θέμα;
- -Νιώθετε ότι εμπλουτίσατε τις γνώσεις σας;
- Εκπληρώθηκαν οι προσδοκίες σας;

